

Møte mandag den 4. juni 2007 kl. 12

President: **T h o r b j ø r n J a g l a n d**

D a g s o r d e n (nr. 89):

1. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU/EØS-saker
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2006 (Innst. S. nr. 177 (2006-2007), jf. Dokument nr. 19 (2006-2007))
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Den arabiske republikken Egypt og en bilateral landbruksavtale mellom Egypt og Norge, begge av 27. januar 2007 (Innst. S. nr. 234 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 62 (2006-2007))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den Interparlamentariske Union for 2006 (Innst. S. nr. 173 (2006-2007), jf. Dokument nr. 14 (2006-2007))
5. Referat

Presidenten: Representantene *Dagfinn Høybråten*, *Robert Eriksson* og *Tord Lien*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger fem permisjonssøknader:

- fra representantene *Odd Einar Dørum*, *Laila Dævøy* og *Henning Skumsvoll* om permisjon i tiden fra og med 4. juni til og med 6. juni – alle for å delta i Den vesteuropaiske unions parlamentariske forsamlings 53. sesjon i Paris
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspemisjon for representanten *Eirin Kristin Sund* fra og med 4. juni til og med 9. juni
- fra representanten *Bård Hoksrud* om fødselspermisjon fra og med 4. juni til og med 15. juni
Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
- Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Rogaland fylke, *Unn Therese O. Sørensen*, har for tiden fødselspermisjon og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten *Eirin Kristin Sunds* permisjon fra og med 4. juni til og med 9. juni.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden
For Vest-Agder fylke: *Kjell Ivar Larsen*
For Hordaland fylke: *Knut Arild Hareide*
For Oslo: *Alvhild Hedstein*
For Rogaland fylke *Espen Torsteinsbø Hansen*
For Telemark fylke *Magnhild Holmberg*
2. *Espen Torsteinsbø Hansen* og *Magnhild Holmberg* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for hen-

holdsvis representantene *Eirin Kristin Sund* og *Bård Hoksrud*.

Presidenten: *Kjell Ivar Larsen*, *Knut Arild Hareide*, *Alvhild Hedstein*, *Espen Torsteinsbø Hansen* og *Magnhild Holmberg* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i dag og resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå *Sigvald Oppebøen Hansen*. – Andre forslag foreligger ikke, og *Sigvald Oppebøen Hansen* anses enstemmig valgt som settepresident for inneværende ukes møter.

U t e n r i k s m i n i s t e r *J o n a s G a h r S t ø r e* overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU/EØS-saker

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:04:01]:

Denne redegjørelsen er en oppfølging av Stortingets anmodning i Innst. S. nr. 114 for 2006-2007 – med referanse til Dokument nr. 8:105 for 2005-2006, hvor det anmodes «om at Stortinget må få mulighet til åpen debatt om større og prinsipielle EU/EØS-saker», og Regjeringen bes «avholde halvårlige redegjørelser for Stortinget om viktige EU/EØS-saker».

Jeg verdsetter denne anledningen. Kanskje med unntak av noen deler av den årlige utenrikspolitiske redegjørelsen har vi ikke hatt en egnet ramme til å vurdere bredere europapolitiske utviklingstrekk. Jeg er glad for at alle, uavhengig av syn på EU og EØS, har ønsket dette.

Vi har andre fora i dette hus der vi drøfter en lang rekke konkrete saker, særlig knyttet til EØS og strømmen av rettsakter. I denne redegjørelsen vil jeg legge vekt på å gi en bredere vurdering av viktige utviklingstrekk i EU. Det kan være en fare for at alle enkeltsakene kan ta overhånd, at vi som står utenfor EU, mister grepet på helheten: Hvor går EU, hvor går Europa, som nå i økende grad er sammenfallende med EU geografisk, og som i enda større grad framstår som sammenfallende med Europa politisk?

Det finnes ikke et fasitsvar på slike spørsmål. Men vi må stille dem og åpne for debatt og refleksjon om hva de betyr for Norge. Slike debatter – to av dem i året – vil bidra til Regjeringens og Stortingets felles mål om større åpenhet, økt engasjement og dialog om europapolitiske spørsmål.

Norge er ikke medlem av EU, og det er i dag ikke aktuelt å sette medlemskapsspørsmålet på dagsordenen. Utviklingen i EU-samarbeidet griper inn i «stadig flere sider av det norske samfunnet», slik Stortinget har understreket. Det er en funksjon av vår tilknytning til EU gjennom

EØS og Schengen. Det er en funksjon av EUs rolle globalt. Og det er, om jeg får si det slik, en funksjon av Norges geografi, Norges naboskap, Norges handel, nordmenns reisemønster og det grunnleggende forhold at vi er dypt forankret i det samme kultur- og verdigrunnlag. Vårt forhold til EU er derfor vårt nærmeste globaliseringsprosjekt.

I Innst. S. nr. 115 for 2006-2007 sier en enstemmig utenrikskomite at «EU har spilt en viktig, stabiliserende rolle i Europa (...) og (...) bidratt til økonomisk utvikling og mellomfolkelig kontakt». Komiteen «registrerer samtidig at et tettere samarbeid blant EU-landene vil kunne være en utfordring for nærstående ikke-medlemsland som Norge».

Vi har altså vår tilknytning gjennom EØS og Schengen, i tillegg til de tusener av bånd som knytter oss til EUs medlemsland og folk. Regjeringen har vært tydelig på dette. Vi må tenke og jobbe mer strategisk i vårt forhold til EU og medlemslandene, og vi bør prioritere bedre mellom de saker vi velger å forfølge.

Dette er et politisk viktig arbeid, for regjering, for storting og også for hele det sivile samfunn i Norge. Dette handler om økt bevisstgjøring, tydeligere prioriteringer, et mer strategisk fokus – men også om Norges gjenkjennelighet.

Til tross for sitt regelverk og grunnleggende tekster er utviklingen av EU i stor grad avhengig av utviklingen i de enkelte medlemsland. Dette er ikke noe nytt, men det er verdt å minne om, for vi ser det tydelig nå.

Det understreker ett av hovedbudskapene for Regjeringen i denne redegjørelsen: Parallelt med godt arbeid inn mot de viktigste EU-institusjonene må vi følge mer aktivt opp vår europapolitikk bilateralt overfor hovedstedene i EU-land – fra Lisboa til Ljubljana, fra Roma til Riga, fra Stockholm til Sofia og de 21 andre. Det er tydeligere tegn til ulike bilaterale nettverk. Det er også naturlig når EU nå består av 27 land og ikke 12 eller 15.

Det er ikke noe i veien for at også vi både forstår og jobber oss inn mot slike nettverk – der vi har noe å gi, og der vi har noe å hente.

Poenget mitt her er dette: Det er medlemslandene som til enhver tid setter grenser for, gir handlingsrom til og angir retning til den videre utviklingen av EU-samarbeidet. Det er fra landenes politiske mosaikker at nye initiativ må hente sine farger, sin fuge og sin næring, og det er fra det samme mangfoldet at politiske prosjekter kan stoppe opp. For noen kan det virke frustrerende, men slik er demokratiet. Derfor er det en del av Europas styrke.

Dette må vi analysere grundigere og forstå bedre, for å se hvordan politiske trender kan slå ut i nye retninger for EU.

Skal vi påvirke, må vi inn tidlig og jobbe med – eller mot – slike retninger, særlig når det gjelder de interessefelt vi har øverst på vår agenda, som forvaltning av naturressurser, fisk, energi, klima, miljøvern eller forskning, som noen eksempler, eller vi kan ta migrasjon, som utfordrer hele Europa på ulikt vis.

Det andre poenget, som jeg allerede har berørt, er dette: Det skjer en bilaterisering internt i EU, dvs. tettere

samarbeid mellom land, to eller flere. Det er interessant å se hvordan de ulike nordiske land ved inntreden i EU regnet med et redusert behov for bilaterale utenriksstasjoner. Erfaringen så langt har nærmest vist det motsatte. Behovet har økt, nettopp som følge av økt bilaterisering av EU under en felles EU-paraply. Om vi mens vi kunne observere de nye nordiske EU-landene tidlig i medlemskapet, var varsom med å inngå allianser, skjer det mer aktivt nå.

Med andre ord: Vi må se hva de enkelte medlemsland gjør og lytte til hva de tenker. Vi må velge de riktige sakene å fremme overfor enkeltland og overfor formannskapet. Systematikken og strategien omkring dette må bli bedre. Vi må spørre oss selv: Hva kan vi oppnå når dette landet overtar formannskapet eller tar ledelsen i en allianse på et saksområde? Hvor, hvordan og når kan vi best påvirke?

Portugal overtar formannskapet 1. juli. Portugal har jurisdiksjon over 50 pst. av EUs havområder. Med Portugal har vi tradisjonelt en rekke interesser til felles – hav og kyst, fiskeriforvaltning, eksport/import av fisk, sjøfart, det transatlantiske fokus, ønsket om å videreutvikle båndene til Afrika og til Latin-Amerika, og et engasjement for fred i Midtøsten. Vi merker et tettere fellesskap med Portugal, også som følge av at Norge i mange år har bidratt til utjevningprogrammer. Disse båndene har farget statsministerens samtaler med Portugals statsminister under besøket til Lisboa i forrige måned, og jeg følger opp under mitt besøk til samme hovedstad i juli.

I vår kontakt med det tyske formannskapet har vi satt et tydelig fokus på energi, energisikkerhet og nordområdene. Vi har hatt tett kontakt med Tyskland på alle nivåer det siste halve året. Utenriksminister Steinmeier besøkte Oslo og Hammerfest før formannskapet, og han blir med meg til Tromsø og Svalbard i august for å se videre på et forsterket norsk-tysk og europeisk samarbeid innenfor energi, forskning, utvikling og klima. Nettverkene videreutvikles og kontaktene fordypes.

På samme måte søker vi fordypning med utvalgte EU-land på områder der vi har gjensidighet å utvikle – med de nordiske landene, selvfølgelig, men også med de etablerte landene og med de nye, der så mye ligger til rette som følge av våre bidrag gjennom finansieringsmekanismene.

Vi har en lang rekke tallstørrelser som reflekterer våre bånd til EU og EU-landene – fra handel til studenter, fra gasseksport til investert kapital, fra forskere til turister og kunstnere. Jeg skal ikke liste tallstørrelsene i detalj.

Poenget med våre viktige avtaler med EU er at de skal gi alle disse bånd og kontaktpunkter en ramme og mest mulig like betingelser for samarbeid, konkurranse og rettsvern. Fordi vi er en rettsstat og fordi vi ønsker at det skal gjelde like spilleregler for alle i Norge, tar vi den grunnholdningen ut og ønsker oss det samme i Europa.

Regjeringen mener at EØS-avtalen har tjent og tjener Norge godt. Hvert døgn i året, hver time i døgnet, sikrer den norske aktører forutsigbare, like og praktiske rammevilkår for eksport, import og en lang rekke andre virksomheter i det store EØS-området.

Men vi opplever også utfordringer: Markedsadgangen for enkelte norske eksportprodukter er ikke tilfredsstillende. Her har myndighetene og næringslivet et felles ansvar

i å påvirke EU til å avvikle tiltak som begrenser samhandelen. Jeg tenker spesielt på de begrensninger EU legger på import av norsk laks og ørret.

Gjennom vårt Schengen-medlemskap er vi tilknyttet viktige deler av EUs samarbeid innenfor justis- og innenriksaker. Også dette samarbeidet har tjent Norge godt. Her har vi en arena hvor Norge har betydning på områder som er viktige for EU, og hvor vi handler i fellesskap med EU for å sikre en effektiv og forsvarlig kontroll med de ytre grenser.

Det er altså etter forholdene sterke avtaler. Men de har én strukturell politisk svakhet: De er veldig fokusert på enkeltsaker, på rettsaker – viktige nok – men de fanger ikke uten videre opp den politiske utviklingen. De får ikke med seg det stadig mer omfattende samarbeidet på området utenfor det indre markedet, samarbeid som ikke er traktatregulert på samme måte som markedet.

Vi er i utgangspunktet ikke med på dette, og det er ikke mer enn rimelig, siden vi står utenfor. Men siden vi så automatisk er koplet på det indre markedet, må vi ikke forledes til å tro at det samme gjelder for de bredere politiske prosessene. Dem må vi i økende grad oppsøke selv, bruke tid til å forstå og søke nye veier for å påvirke der det er ønskelig og mulig.

Hvilke trender er så toneangivende for den videre utviklingen innen EU i dag? I hvilken retning går EU-samarbeidet?

Dette er en krevende vurdering, for EUs retning er løpende under utvikling. Bildet jeg gir i dag, er preget av at Norge står utenfor og ser inn. Jeg vil ikke gi inntrykk av noe annet.

I mars i år ble 50-årsjubileet for Romatraktaten storstilt feiret, og Europadagen – Schumandagen – ble markert 9. mai. Fra Schumans visjoner i sin tale i mai 1950 om industribånd som stabiliserer, har EF/EU gjennom et halvt århundre vært gjenstand for et prosjekt i politisk nytenkning, organisering og styring i fellesskap. Økende gjensidig avhengighet har bygget og styrket fellesskapet.

EUs historie handler om utviklingen av et styringssystem på europeisk plan, med globale konsekvenser. Hovedvekten ble lagt på økonomisk samarbeid, med et uttalt fredspolitisk mål, en stor politisk visjon.

Så har vi med årene sett at så godt som alle typer spørsmål har fått sin plass på EUs agenda. Behovet for å finne felles løsninger på store, overgripende spørsmål har alltid vært en drivkraft for dette samarbeidet. Det som har fortonet seg som kriser, har skapt gjennombrudd, nye sprang og bidratt til å drive fram EUs utvikling, utvidelser og økt integrasjon – og alt dette på samme tid.

I de senere årene har vi sett hvordan f.eks. energi har tatt veien til toppen av den politiske dagsordenen. Utvikling av en felles energipolitikk har lenge stått på dagsordenen, men dette skjøt fart da energiprisene steg, og ikke minst da Russland stanset forsyninger til Ukraina og Hvite-Russland. Leder etter leder sier det samme: Energi er på toppen av den politiske dagsordenen. Dette gir Norge muligheter og utfordringer.

Så har vi økt erkjennelse av behovet for å håndtere *klimaendringene*, et annet område som starter i de enkelte

medlemsland og så tar veien til fellesskapets institusjoner. Samarbeid innen EU på dette området vokser fram, og EU har ambisjoner om å gå i front.

EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeid – som først og fremst er et mellomstatlig samarbeid – har utviklet seg sterkt de siste 10–15 årene. Krigene og konfliktene på Vest-Balkan har på mange vis fungert som en utenrikspolitisk prøvestein for EU og bidratt til en erkjennelse av at felles satsing er nødvendig, og at god samkjøring kan gi resultater.

Et annet område er EUs rolle innen global fattigdomsbekjempelse og engasjement i freds- og forsoningsprosesser.

Gradvis har EU også påtatt seg ikke mindre enn 16 militære og sivile kriseoperasjoner i ulike deler av verden. Dramatiske hendelser som terrorangrepene i Europa etter 11. september 2001 har forsterket samkjøring av tiltak mot terror og internasjonal kriminalitet.

Men EU snakker ikke alltid med én stemme i alle saker internasjonalt. To av EUs medlemmer har fast plass i FNs sikkerhetsråd. Innenfor en global agenda har EU-land som Storbritannia og Frankrike som regel to roller, én alene og én via EU. Det oppfattes fortsatt ikke slik at man kan ta telefonen og ringe ett telefonnummer til Europa, som Henry Kissinger etterlyste i en ofte sitert formulering. Per i dag tilsvarer ikke EUs rolle på den utenrikspolitiske arena organisasjonens økonomiske rolle globalt. Uenigheten om Irak viste dette. Samtidig bidrog denne krisen til en bredere intern diskusjon om behovet for å stå samlet i utenrikspolitikken.

Det tyske formannskapet har sammen med det kommende portugisiske og slovenske satt styrking av *de transatlantiske bånd* som et viktig mål. Dette har bred oppslutning i EU, ikke minst blant flere av de nye medlemslandene. Med en ny regjering i Frankrike som har dette som uttalt mål, er det mye som tyder på at vi kan vente økt fokus fra EU på samarbeid med USA, særlig når Europa forbereder seg på å møte en ny amerikansk administrasjon.

Et forsterket fokus på forholdet Europa–USA er en utvikling Norge bør hilse velkommen. Vi – som har vår alliansetilhørighet i NATO, og som ser båndene over Atlanterhavet som en sikkerhetspolitisk bunnplanke, og som samtidig har så mange politiske, økonomiske og kulturelle bånd til Europa – er veldig lite tjent med dypere rifter mellom USA og EU.

I dag utgjør forholdet til en annen voksende stormakt og nabo – Russland – en utfordring. Det går ikke én uke uten at et emne i vårt forhold til Russland dominerer agendaen: atomlagre på Kolahalvøya, nedrustningsavtalene, fiskeriforvaltning, samhandel over grensen, våre nærområder i nord, Russlands vekslende relasjoner til sine naboer.

Flere EU-land ser Russland som en strategisk partner. Andre medlemsland opplever sterk avhengighet av russiske energileveranser som problematisk. Russland leverer i dag over en tredjedel av EUs gassbehov. Det er over 80 pst. av Russlands eksport av gass. Selvfølgelig er EU avhengig av Russland, men det er viktig å framheve at av-

hengigheten går begge veier – at Russland også er avhengig av EU som marked.

Vi må ha blikk for proporsjonene her: Europa er ikke tjent med et svakt Russland, et Russland i oppløsning. Siden 1990-tallet har et bredt samarbeid utviklet seg mellom EU og Russland, kontaktnettet har vokst i bredde og dybde, bl.a. forankret i den nåværende partnerskaps- og samarbeidsavtalen. Det er positivt. St. Petersburg er ikke lenger en by «på den andre siden». Den vokser fram som en kraftfull europeisk kystby ved Østersjøen.

Like fullt er det tydelige tegn på et kjøligere klima mellom EU og Russland, slik det er mellom USA og Russland, og retorikken tilspisses.

Toppmøtet mellom EU og Russland i Samara 18. mai i år bidrog ikke til enighet om rammene for en ny partnerskapsavtale. EU stod samlet i Samara om de nye medlemslands utfordringer, og det er fortsatt medlemsland som ikke ønsker framdrift i avtalen, bl.a. på grunn av vanskeligheter med eksport av kjøtt fra Polen og problemer med leveranser av olje fra Russland til et raffineri i Litauen. Ja, gjennomgående ser vi flere tegn på spenning og kimer til konflikter mellom Russland og land som tidligere lå i den sovjetiske sfæren. Vi så det sist i forholdet mellom Estland og Russland.

Det er avgjørende at både EU og USA – og Norge hører helt naturlig med her – viser fasthet om viktige prinsipper knyttet til demokrati, rettsstat, sivile samfunn, og om medias rolle i det globale samfunn, som for øvrig er tema for en større internasjonal konferanse i Oslo i dag og i morgen.

Russland er et begynnende demokrati i skjør utvikling. Nå testes dette demokratiet for åpen, internasjonal scene ettersom det stunder mot valg. Og aldri testes et demokrati mer grundig enn når det gjelder respekten for velgernes rett til fritt og trygt å få sagt sitt. Her er det flere urovekkende tegn, og det må vi si ifra om.

Samtidig trenger vi samarbeidet med Russland, bl.a. for å finne varige løsninger på spørsmål så varierte som fremtidig status for Kosovo og det iranske atomprogrammet – og ikke minst klima. Og vi, som er nabo, har grunnleggende interesse i at samarbeidet mellom EU og Russland utvikles i positiv retning.

Tradisjonelt sett lå Norge strategisk plassert med USA som nærmeste allierte og med Sovjetunionen, senere Russland, som nærmeste nabo – i et ganske fast, forutsigbart og oversiktlig landskap, om enn kjølig. I dag er landskapet annerledes, og på mange måter kan vi se et triangel, EU – Russland – USA, som gir nye perspektiver og utfordringer for ivaretagelsen av norske interesser. På samme måte som EU – og i vårt fellesskap med EU – har Norge utfordringer overfor Russland knyttet til temaer som visumspørsmål og fiskeeksport, eller annen mateksport. Vår visumavtale med Russland er f.eks. modellert etter Schengen.

Men samtidig har vi områder som er unike for Norge. Vi eier og forvalter torsken i Barentshavet sammen, og Europa er markedet. Vi har et naboskap langs en avklart landegrense og en uavklart havgrense. Så har vi energiforsyning og energisikkerhet, hvor Norge sammen med

Russland som nevnt dekker store deler av EUs behov når det gjelder gass.

Men her er det en viktig forskjell. Vi leverer begge gass, men Norge gjør det som «en leverandør fra innsiden», fordi vi er en del av EØS-avtalen. Vi har gjennomført all EUs energilovgivning i norsk rett – i motsetning til flere EU-land – og det er et forhold verdt å minne om overfor EUs representanter.

Mitt poeng her er at vår EØS-tilhørighet, med de forpliktelsene dette medfører, ikke svekker vår posisjon som energileverandør. Tvert imot vil jeg mene at den styrker denne posisjonen, fordi den bidrar til den forutsigbarheten og langsiktigheten som er så viktige kjennetegn ved Norge som energileverandør. Europa vet at Norge ikke politiserer salg av gass. Det styrker Norge.

Fra norsk side er det et overordnet mål å trekke Russland med i alt samarbeid – på alle områder – og å samarbeide med Russland i vårt nærområde og internasjonalt. Russland er nå en mer selvbevisst aktør, en energistormakt, som internasjonalt næringsliv. Men vi behøver ikke se på alt dette som «alarmerende trekk» og med «kald krigs reflekser». Reflekser er ikke å forakte, men refleksjon er et bedre virkemiddel. Vi skal vise en gjenkjennelig norsk utenrikspolitikk overfor vår nabo i nord, om energispørsmål, om fiskeressurser, om næringsliv, om forskning og utvikling, om klimautfordringene og om menneskerettigheter og yttringsfrihet.

Norges russlandskompetanse er stor, og mange EU-land har nytte av våre analyser og vurderinger. Den ligger til grunn for statsminister Stoltenbergs program og samtaler i Murmansk, Moskva og St. Petersburg senere denne uken.

Alt dette er forhold som er dypt reflektert i Regjeringens nordområdesatsing, og nordområdepolitikken er således en integrert del av europapolitikken. Sentralt står forholdet til Russland, som vi har diskutert flere ganger i denne sal de siste månedene. Men det er også avgjørende hvordan vi skaper bredere interessefellesskap med europeiske partnere i nord.

Å bevisstgjøre og utvikle slike interessefellesskap er viktig for oss og noe Regjeringen arbeider målrettet for – ikke minst i forhold til våre nærmeste naboer. Det pågår nå en refleksjon om det som kan kalles samarbeidsarkitekturen i nord, bl.a. stimulert av EUs nordlige dimensjon, der Russland, Island og Norge er med. EU trekkes mellom fokus mot nord, sør, øst og vest. Det vil alltid være en slags konkurranse om oppmerksomheten. Vi må bidra til å holde fokus rettet mot nord.

Vi må gjøre det i nært samarbeid med våre nordiske naboer. Jeg tror på en revitalisering av nordisk samarbeid, forutsatt at vi er rede til å gå nye veier og forutsatt at vi evner samspeillet med EU. Vi må ha et våkent blikk for å videreutvikle et samarbeid av mer sikkerhetspolitisk karakter som følge av de nye politiske realitetene i nord. Dette er utfordringer knyttet til forhold som miljø, klima, transport, ressursforvaltning og produksjon, menneskelig samkvem over grensene. Dette er tema i kategorien myk sikkerhet.

Samarbeidsavtalen med Island undertegnet i april er ett eksempel. Norge, Danmark og Island har som kyststater

engasjert seg her etter at USA forlot basen på Keflavik. Likeledes har Norge rom for fordypet samarbeid med Sverige og Finland, de tre naboene på den skandinaviske halvøy. I forrige uke fant det for første gang sted et utenriksministermøte mellom oss tre – supplert av statssekretærer fra de tre lands forsvarsdepartementer. Våre forsvarsmyndigheter jobber tettere sammen, særlig mellom Norge og Sverige. Og utenrikspolitisk ser vi at vi har et økende antall områder av felles interesser – fra forholdet til Russland i nord, til næringsutvikling i nord, til miljø- og klimautfordringer, like til vår felles deltakelse i EUs Battle Groups, og, enda et skritt videre, til tettere samarbeid i internasjonale militære operasjoner, som i Afghanistan.

Våre samtaler vil fortsette. Og fordi det her er EU-land og NATO-land som møtes, har samarbeidet betydning utover oss selv. Derfor hører denne omtalen hjemme i en redegjørelse om EUs utvikling.

EUs dagsorden endres og utvides kontinuerlig. Medlemslandene samarbeider på flere og flere politikkområder. Det er verdt å merke seg at neste år vil være det første året i EUs historie der mindre enn 50 pst. av midlene går til landbrukspolitikk og strukturfond. I stedet kanaliseres en større del av midlene til nye innsatsområder.

Fokus på nye områder har også gjort at man har sett framveksten av nye arbeidsformer, mer bruk av mellomstatlige samarbeidsformer og at man i større grad legger vekt på sektorovergrep strategier. Vi ser dette f.eks. på det økonomiske området, med Lisboa-strategien som favner økonomisk politikk, sosial politikk og miljøpolitikk, eller innen sysselsetting med Luxembourg-prosessen, eller i samarbeidet om finanspolitikken, og i EUs globale arbeid der virkemidlene på de utenrikspolitiske, handels-, utviklings- og justispolitiske områder anvendes sammen – nettopp for å møte mer komplekse utfordringer. Dette må vi ta inn over oss fra norsk side.

Parallelt med kryssende nettverk mellom regjeringer utvikles tettere forbindelser og nettverk mellom nasjonale parlamenter, lokale og regionale forvaltningsnivåer og ikke minst mellom organisasjoner, forskningsinstitusjoner og miljøer i det sivile samfunn, på kryss og tvers av landegrensene i EU. Gradvis endrer slike nettverk Europa, politisk og kulturelt. Kanskje er dette noe av det vi må vie aller størst oppmerksomhet framover, fra Regjeringens side og fra Stortingets side, men også fra alle aktørene i Norge som har kontakter mot Europa.

Vi må erkjenne at dette er krevende, for i dette nye store EU varierer alliansene og båndenes karakter og styrke fra sak til sak. Det er ikke bare enkelt for Norge – fra utsiden – å ivareta sine interesser i dette europeiske bildet, med komplekse og ofte mer uoversiktlige samarbeidsmønstre, nye strømninger og større mangfold.

Samtidig må vi fokusere på mulighetene, fordi det som etterspørres oftere nå, er hva og hvem som kan bidra til løsninger, og ikke den eksakte statusen til hvert enkelt land. Men utnytter vi dette godt nok? Kan vi tenke enda mer strategisk her? Jeg tror det.

Og la oss ikke glemme: Fortsatt må Norge jobbe godt overfor kommisjonen, Europaparlamentet og andre EU-

institusjoner – hvor Europaparlamentet på sin side har fått økt innflytelse gjennom medbestemmelsesprosedyrer på flere felt og et aktivt engasjement i utenrikspolitikken. Dette vektlegger vi gjennom arbeidet ved vår EU-delegasjon, og jeg merker meg at flere av partiene på Stortinget utviser større aktivitet i forhold til Europaparlamentet. Det er positivt.

I en artikkel i internasjonal presse i november i fjor skrev min kollega Carl Bildt om betydningen av pluralisme og av at land som går inn i EU, ikke blir absorbert eller oppslukt av EU. Disse nye medlemmene tilfører Europa noe, de styrker EU. Utvidelser stabiliserer, ifølge Bildt. Det er et interessant perspektiv.

Utvidelsene av EU bidrar til en stabilitetszone i Europa. På sett og vis er dette disiplinerende. EU representerer en type «soft power» – myk makt – som er det eneste reelle virkemiddel i Europa i dag, makt som skaper bånd, som sikrer. Ja, denne myke makten kan være formidabel, særlig når vi så tydelig ser at den harde makten, den militære, fortsatt er viktig for å avskrekke, men ikke er rett metode for å bygge sikkerhet og skape utvikling – særlig i de nye medlemslandene, og ganske særlig på det urolige Balkan.

Utfordringen består i å legge forholdene til rette slik at den myke makten kan komme til anvendelse – dvs. kraften i perspektivet om EU-medlemskap, støtte til reformer, utveksling av studenter, massiv overføring av erfaring og kompetanse – alt dette som kan bygge nye rettsstater, nye demokratier.

Vi glemmer for lett det store løftet som ligger i EUs utvidelse. Tolv stater er nå integrert i det som i et større perspektiv framstår som en historisk forankring i demokrati, markedsøkonomi og rettsstat. Overføringen av ressurser fra vest mot øst i EU – og her er vi med gjennom våre programmer – er vår tids politiske versjon av Marshall-hjelpen.

Hvordan skal et slikt mangfoldig og utvidet EU fungere? Det tyske formannskapet har som mål å forhandle fram en enighet om et veikart videre for det som vel kanskje vil bli kalt en tilleggstraktat og ikke en ny forfatningstraktat.

Det er bred enighet blant medlemslandene om hvor påkrevd det er – som et minimum – å foreta institusjonelle endringer som kan gi en mer effektiv beslutningsstruktur med 27 medlemsland rundt bordet, hvor dagsordenen blir stadig lengre. Enighet om slike institusjonelle reformer er også en forutsetning for videre utvidelse av EU.

Det er nå en ny giv i dette arbeidet, og det vil bli det dominerende tema under EU-toppmøtet senere denne måneden. Her spiller Tysklands forbundskansler en ledende rolle i å forhandle fram enighet. Frankrikes nye president har varslet at han ikke ser behov for en ny folkeavstemning, forutsatt at traktaten er mindre omfattende enn forslaget som ble nedstemt for over et år siden. Statsminister Blair har varslet en tilsvarende holdning.

Vi kan vanskelig spå utfallet, men flere analyser peker i retning av at det kan bli enighet om en mindre omfattende avtale. Grunnlovsmessige trekk og symbolikk som gir assosiasjoner til EU som en statsdannelse, er foreslått

strøket. Konklusjonen kan bli en institusjonell «opprydning» – kall det det – samtidig med en styrking av fellesorganer i form av bl.a. innføring av EU-president og EU-utenriksminister med sete i både råd og kommisjon.

I tillegg kan det komme vedtak om felles satsing innen klima og energi og tettere samarbeid om justis- og innenrikspolitikk, dessuten en diskusjon om hvor mye som skal inkluderes av sosiale rettigheter, og eventuelt også forsøk på å gjenåpne diskusjonen om fordeling av vektstemmer i Rådet. Alle disse store spørsmål vil bli behandlet på toppmøtet 21. og 22. juni, og målet er at det gis mandat for videre forhandlinger i en regjeringskonferanse til høsten.

Historisk har utvidelsene alltid gått hånd i hånd med videre fordypning. Det har ikke vært noe enten-eller. Gradvis har fordypelsen fulgt utvidelsen. Samtidig har EU gjennom det historisk viktige valget om utvidelse som strategi etter Berlinmurens fall valgt bort de mest avanserte visjonene for fordypning.

Vi må nå merke oss en sterkere tendens til det som kan kalles «differensiert samarbeid». Skillet mellom pådrivere og skeptikere til tettere EU-samarbeid har i praksis gitt seg utslag i en integrasjon av ulik hastighet og omfang, der flere av de mer integrasjonsskeptiske land ikke er med på alt samarbeid. Storbritannia, Danmark og Sverige står utenfor ØMU og eurosonen, som neste år vil bli utvidet til å inkludere Malta og Kypros. Storbritannia og Irland står utenfor Schengensamarbeidet. Og Danmark har fortsatt sine særskilte formaliserte forbehold, inklusiv på sikkerhets- og forsvarssamarbeidet. Alt dette er resultat av forhandlinger, enten i forbindelse med traktatendringer eller i tilknytning til medlemskap.

I dagens EU-27 og med utsikt til ytterligere utvidelser kan man se for seg en utvikling i retning av samarbeid med varierende deltakerkrets, og med ulike tematiske tyngdepunkt: f.eks. fordypet økonomisk monetær union, om utenriks-, sikkerhets- og forsvarssamarbeid, eller justisspørsmål. Diskusjonen om dette vil fortsette, parallelt med at medlemslandene søker å løse de institusjonelle utfordringene.

Spørsmålet om videre utvidelse handler i dag om Vest-Balkan. Men det dominerende tema er Tyrkia. Dette er omstridt, fordi spørsmålet om tyrkisk medlemskap virkelig stimulerer debatten om hva som skal være EUs identitet, og hvor EUs grenser skal gå.

Norge kan neppe sies å være kallet til å ha sterke meninger om EUs medlemskrets. Men vi kan merke oss at EUs åpne dør for medlemskap til stater som lever opp til krav om demokrati, rettsstat og menneskerettigheter, har virket drivende på utviklingen av mange nye medlemsland. Jeg mener at Europa vil leve opp til sitt verdigrunnlag dersom en tilsvarende åpen dør ble tilbudt Tyrkia – helt fram til medlemskap.

To store saksfelt er løftet høyt opp på EUs agenda – og for øvrig også på vår egen – nemlig klima og energi og migrasjon og utvikling. Disse er gjenstand for debatt parallelt med traktaten. La meg si noen ord, avslutningsvis, om disse områdene.

EU-landenes vektlegging av forsyningssikkerhet innen energi og tiltak for å bremse klimaendringer er mye om-

talt og godt kjent i denne sal. Medlemslandene besluttet på sitt rådsmøte i mars i år felles mål og tiltak. EU er en nøkkelatør i klimapolitikken globalt. En tredjedel av verdens BNP er EU-landenes. EUs utslippsreducerende tiltak og mekanismer er derfor avgjørende for å sikre en bærekraftig utvikling.

Norge støtter klart de målene EU har satt seg, og en del av vår løsning vil være koblet til vår deltakelse i EUs kvotesystem fra 2008. Utvikling av mer effektiv og miljøvennlig teknologi er en viktig del av dette bildet. Det gjelder også for verdiskapningen på norsk sokkel. Norge er opptatt av at forsøk med fangst og lagring av CO₂ ikke skal begrenses av statsstøtteregler. Vi må sikre at vår ekspertise og kunnskap kommer inn i forskningsprosjekter og aktiviteter sammen med EU på dette feltet.

De store, globale klimaendringene gjør at vi må tenke nytt om skjæringsflatene mellom politikk og styring, næringsliv, industri og teknologi. Og ett viktig budskap er dette: Både i EU og i Norge skapes nå nye samarbeidsformer med det sivile samfunn og med næringslivet og industrien, som er engasjert, som ser muligheter, og som presser fram innovasjoner som tilfredsstillende krav.

Men vi kan også møte nye utfordringer. EU-kommisjonens ansvarlige på justisområdet, Frattini, foreslo 9. mai rettsstandarder rettet mot «grønn kriminalitet». Det dreier seg om utkast til lovgivning og sanksjoner overfor f.eks. forurensning og andre miljøovertredelser. Det er nå til drøfting i EU-systemet. Det er interessant med et slikt initiativ innenfor problematikken miljøkriminalitet, ikke minst fordi EU hittil ikke har vært engasjert innenfor straffelovgivning. Et slikt forslag ville etter mitt syn ha vært utenkelig å fremme for bare to år siden – et nytt utviklingstrekk vi må studere nøye.

Dette er med andre ord vår tids nye tenkemåter, der utenrikspolitikk og innenrikspolitikk er vevd sammen, globalt og lokalt, der aktørene er mange, og der vi har mange muligheter om vi evner å gripe dem.

Migrasjon er et annet politikkområde der EU-landene søker å enes om fellesløsninger, utenriks som innenriks, og hvor utfordringene og forskjellene innad i EU er meget store. Europa trenger arbeidsinnvandring, og det vil være økende etterspørsel etter arbeidskraft. Det er allerede en økende migrasjon innad i EU og i EØS. Norge ligger mer enn 50 pst. over Sverige når det gjelder arbeidsinnvandring fra området som kalles EU-10.

Folk fra de nye medlemslandene utgjør viktige bidrag for å sikre arbeidskraft til norsk økonomi. Vi kan være dem stor takk skyldig for deres bidrag til vår økonomi. Samtidig aktualiserer dette utfordringen med å sikre arbeidskraft og på samme tid hindre sosial dumping og utestenging.

Migrasjonsstrømmene styres heller ikke uten en utviklingspolitikk som avhjelper den nød og fattigdom som skaper migrasjon. Arbeidet med å styre migrasjonsstrømmene er derfor en del av politikken for utvikling, demokrati og stabilitet og bekjempelse av fattigdom.

Norge er invitert til å delta i utviklingen av EUs globale tilnærming til migrasjon. Dette er vi positive til. Det gir

oss anledning til å delta tidlig i politikktutforming og i samarbeidet om utviklingstiltak og engasjement i migrantenes opprinnelsesland og transittland.

Vår tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen og deltakelse i det justis- og innenrikspolitiske samarbeidet gir oss et godt utgangspunkt for dialog med EU på slike politikkområder. EØS og deltakelse i forskningsprogrammer er også en ramme for samarbeid om arbeidsinnvandring. Alle slike rammer er en forutsetning for å møte de felles europeiske og globale utfordringer.

I sum er det interessant å merke seg at «i utenrikspolitikken er Norge og EU på linje i de fleste spørsmål, noe som Norges tilslutning til EUs utenrikspolitiske erklæringer er ett uttrykk for» – for å sitere en analyse i regi av Norsk Utenrikspolitisk Institutt.

Men dette er ikke hele bildet i en globalisert verden. Vi mangler på en del områder fortsatt tilfredsstillende institusjonelle rammeverk som gjør at vi kan samhandle effektivt, demokratisk og solidarisk. Det er et paradoks at det er et stort behov for sterke internasjonale organisasjoner, samtidig som det i enkelte miljøer er liten tillit til disse organisasjonene. Kanskje er dette en av de største demokratiske og utenrikspolitiske utfordringene vi står overfor som politikere i dag.

EU er kommet langt når det gjelder å få i stand et fungerende effektivt økonomisk, juridisk og politisk samarbeid. Dette må vi fortsatt være koblet tett på – i tillegg til det omfattende EØS-samarbeidet og Schengen. For det er store oppgaver som må løses, og felles for mange av disse er at EU, ja Europa, forventes å innta en lederrolle i å møte utfordringene. Derfor er det i Norges interesse, og for verden for øvrig – at EU har et effektivt beslutningssystem. Bakteppet her er at globaliseringen innenfor økonomi og kommunikasjon har gått lenger og raskere enn globaliseringen av politikken.

Som EUs utenrikskoordinator Javier Solana uttrykte det i en tale i Washington i mars i år: Global styring er et forferdelig uttrykk, men et svært viktig begrep. Vi trenger det av en enkel – og høyst reell – grunn: den gjensidige avhengigheten. Han sa videre: Alt i alt er vår evne til å analysere problemene god. Men selv når vi er enige om hva som må gjøres, så greier vi ikke å omsette denne enigheten til praktiske resultater.

Det er i Norges interesse at det finnes globale styringsverktøy, i en verden som preges av økende gjensidig avhengighet, av utfordringer som bare kan møtes og håndteres i fellesskap, i solidaritet.

Vi er kanskje vant med fortsatt å tenke EU som det indre marked, som EF, ja til og med som EEC. Men EU er langt større, utstrakt, utvidet, og en viktig global aktør på de utenrikspolitiske arenaer. Våre bånd til dette samarbeidet er flere og tettere. Vi deler framtiden for Europa.

Presidenten: Presidenten overså beklageligvis det faktum at representanten Ine Marie Eriksen Søreide skulle ha framsatt et representantforslag ved åpningen av møtet. Med all mulig ydmykhet, og i håp om tilgivelse, vil presidenten spørre om Ine Marie Eriksen Søreide nå vil fremme det forslaget.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [12:39:55]: Det er en stor glede omsider å kunne framsette representantforslag på vegne av representantene Gunnar Gundersen, Kari Lise Holmberg, André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og meg selv om konkrete tiltak for styrket skoleledelse.

Presidenten: Presidenten oppfatter dette som en tilgivelse.

Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Presidenten vil nå foreslå at det under henvisning til forretningsordenens § 34 a åpnes for en kommentarrunde, men at forretningsordenens § 34 a annet ledd fravikes slik at en representant fra hver partigruppe kan få ordet én gang i inntil 10 minutter og utenriksministeren får et avsluttende innlegg på inntil 10 minutter hvis han ønsker det.

– Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Vidar Bjørnstad (A) [12:40:59]: Jeg vil først takke utenriksministeren for en god, grundig og informativ redegjørelse. Det er et godt grunnlag for gode samtaler mellom regjering og storting om stadig viktigere utenrikspolitiske spørsmål. Jeg går ut fra at utenriksministeren ikke har behov for å få bekreftet Arbeiderpartiets støtte til Regjeringens linje i de fleste politikkområder som utenriksministeren tok opp, så jeg har da valgt et litt mer overordnet perspektiv.

Mitt utgangspunkt er det samme som utenriksministeren la til grunn: Verden er blitt mindre. Vi blir stadig mer avhengig av hverandre. Det krever igjen gode og ofte nye samarbeidsformer for politiske og demokratiske grep om en stadig mer kompleks samfunnsutvikling. Stadig flere sider av det norske samfunnet involveres i de prosessene som skjer på kontinentet gjennom EU-samarbeidet, gjennom EØS-avtalen og gjennom bilaterale samarbeidsområder med EU som justis-, forsvars- og sikkerhetspolitikk.

At Norge knyttes tettere opp mot EU, merker vi ikke minst i Stortingets utenrikskomite og EØS-utvalg. Vi får oversendt omfangsrike bunker med direktiver som skal vedtas og godkjennes av det norske storting. Siden EU-relaterte spørsmål blir viktigere og mer omfattende, har vi derfor også ønsket oss et bredere politisk grunnlag for Norges europapolitikk. Det fikk vi gjennom den nylig avgitte europameldingen. Og vi ønsket at landets folkevalgte skulle involveres sterkere.

Mange viser til norske verdier om fellesskap og solidaritet. Det er selvsagt ikke feil. Men det ville vært mer korrekt å henvise til humanistiske verdier om fellesskap og solidaritet, verdier som er grunnfestet gjennom århundrer i europeisk historie. Vårt kontinent vet mer enn noen andre viktigheten av å ha et klart fokus på menneskelig utvikling og fredelig sameksistens.

Vår historie har lært oss å verne om nettopp disse verdiene. Når det ikke skjer, har vi erfaringer for at inhumane tendenser og totalitære krefter slår rot. Å verne om disse interessene her hjemme, i Europa og i verden er vår oppgave som moderne demokrater. Og et slikt vern kan bare

skje via sterke demokratiske strukturer både hjemme og internasjonalt.

Det er vanskelig å forestille seg en slik fredelig utvikling vi har hatt i Europa de siste 60 årene, om vi ikke hadde etablert klare politiske rammer og verktøy for samtale og diskusjon og ikke konfrontasjon og konflikt. Og historien viser hvor knyttet til og avhengig vi som nasjon er av den politiske og økonomiske utviklingen på kontinentet.

Den europeiske union er en politisk konstruksjon hvor politiske motsetninger brytes. I slike fora er det selvsagt en politisk kamp om hegemoniet og det politiske momentum. Det kan vi like eller mislike. Men dette er i hvert fall et klart demokratisk trekk vi også kjenner her hjemme.

Men den politiske kamp er ikke alltid like synlig. EU kan virke byråkratisk og uoverkommelig. Skepsisen til EU er stor i Europa, mange steder økende. Men parallelt med at skepsisen til EU er stor og skepsisen til politikk generelt er økende i mange land, er behovet for overnasjonale og forpliktende politisk samarbeid større enn noen gang, noe ikke minst miljø- og klimautfordringene våre illustrerer.

Det er en stor politisk utfordring, gitt vårt klare behov for internasjonalt samarbeid, å bringe internasjonale og overnasjonale organisasjoner nærmere folk. Vi må på en helt annen måte enn tidligere klare å knytte det lokale til det globale, det regionale til det nasjonale. Det prøver også EU å gjøre. EU-kommissær Margot Wallström annonserte i forrige uke planer om å etablere egne europeiske politiske stiftelser som kan bidra til å styrke den politiske debatten på EU-nivå. Ideen er å gi europeiske politiske partier som European People's Party, European Socialists eller European Liberals større mulighet til å utvikle nettverk rettet mot europeiske spørsmål.

Alle de ti europeiske partiene har en noe udefinert rolle. De er transeuropeiske, men de mangler tilknytningen til borgerne ettersom nasjonale partier er tilsluttet de europeiske, ikke enkeltmedlemmer.

Wallstrøms initiativ er prisverdig. Det burde forplikte oss som norske politikere til å engasjere oss mer i de politiske debatter i og om Europa og EU – fordi det angår Norge, fordi det angår vårt eget kontinent, og fordi det inngår i våre egne ambisjoner i europameldingen om å knytte de norske politiske partiene sterkere opp mot de europeiske.

Som i Norge er bekjempelse av sosial ekskludering et av de viktigste politikkområdene i hele Europa. En bekjempelse av sosial ekskludering forutsetter høy sysselsetting, eliminering av fattigdom, bedre forhold for familier og styrking av sosiale områder. Sterke frivillige organisasjoner og aktiviteter i sivilsamfunnet er også sentrale elementer for å forebygge sosial ekskludering.

EU har fokusert på økonomiske og konkurransemessige aspekter. Det har kanskje vært en for sterk ensidig fokusering på disse, men det er under endring. Den europeiske unions sosiale dimensjon har primært fokusert på arbeidstakernes rettigheter, likestilling og sosiale og økonomiske sammenhenger gjennom strukturfondene, men med økende integrasjon har denne fokuseringen ekspandert til å inkludere en rekke forhold, som økt sysselset-

ting, sosial sikkerhet, sosial dialog og kamp mot diskriminering og sosial ekskludering.

Da det var et flertall av sentrum–venstre-regjeringer innenfor EU på slutten av 1990-tallet, ble det trukket opp en ny sosial strategi som fikk navnet «Lisboa-strategien». Målet var å sikre et solidarisk Europa, da EU stod overfor økende global konkurranse og store utvidelsesprosesser.

Under EU-toppmøtet i Lisboa i desember 2000 ble det vedtatt en agenda der man satte opp konkrete sosiale prioriteringer for fremtiden, hvis hovedmål er å gjøre Europa konkurransedyktig, bærekraftig og basert på sosial rettferdighet. Målsettingen var å sette sosialpolitikk og den økonomiske politikken opp som likeverdige og gjensidig avhengige politiske områder. Dette minner sterkt om våre egne politiske målsettinger her hjemme.

Det har vært en av Euro-LOs største bekymringer at det nettopp har vært en ubalanse mellom den økonomiske og den sosiale politikken. Euro-LO ser Lisboa-strategien, med integrering av den økonomiske og den sosiale politikken, som et vendepunkt.

Arbeiderpartiet støtter de sosiale dialogene i Europa. En forutsetning for å få det til er å styrke fagforeningene over hele kontinentet. Bare med sterke fagforeninger som står sammen om overordnede målsettinger, som full sysselsetting, like muligheter og trygge arbeidsforhold, kan unionen nå sine ambisiøse mål om en kraftig satsing på et inkluderende og økonomisk sterkt kunnskapssamfunn.

I 2002 definerte EU-lederne den europeiske sosiale modellen til å være basert på gode økonomiske prestasjoner med sterke sosiale sikkerhetsnett, livslang læring og sosial dialog mellom arbeidstakere og arbeidsgivere.

Vi deler altså med resten av Europa de samme sosiale kjerneverdier og bekymringer for de samme grunnleggende problemer.

De europeiske land sliter med mange av de samme utfordringene, selv om både utgangspunktet og forutsetningene for å møte dem varierer sterkt. Det man etter hvert har begynt å omtale som «den europeiske modell», er en kombinasjon av markedsøkonomi, sosial sikkerhet og solidaritet.

Å sikre velferdsstaten er en stor utfordring i Norge også. Men det å sikre våre velferdsmodeller overfor globalisering, befolkningsendringer og teknologisk utvikling krever sterke internasjonale og overnasjonale grep. Vi har oljen. Det har ikke EU. Men mange av våre utfordringer her hjemme er lik dem i mange EU-land. Et tett samarbeid i Europa for å sikre en stabil, demokratisk og sosial framtid blir derfor trolig like avgjørende for oss som for alle de andre europeiske land.

Norge har, sammen med de andre nordiske land, viktige erfaringer og ideer å vise til – med våre erfaringer med den såkalte nordiske samfunnsmodellen.

Et interessant spørsmål som utenriksministeren retter til Stortinget, er hvilket handlingsrom og hvilke handlingsalternativer Norge har, gitt de utviklingstrekk som vi ser her hjemme og i Europa og verden for øvrig. Uansett hva vi måtte mene om norsk EU-medlemskap, er det de færreste som er imot EU som institusjon. De aller fleste

mener at EU utvilsomt har bidratt til å stabilisere det europeiske kontinent, og bidratt aktivt til dets utvikling.

Også vi forholder oss til EU. Vi ser på EU som en samarbeidspartner og som en tilrettelegger for avgjørende tverrmasjonale grep på en rekke politikkområder. EU er et avgjørende økonomisk område for Norge og for norsk økonomi. Vi har gjennom EØS-avtalen sikret vår økonomiske tilknytning. I utrednings- og utformingsprosessene deltar vi på byråkratinivå, men ikke på utøvende politikk-nivå. Det er et valg det norske folk har gjort. Og det er et valg som Arbeiderpartiet her legger til grunn.

Regjeringen har lagt opp til en åpnere og mer inkluderende europapolitikk. Vi mener det er muligheter for mer påvirkning ved en mer systematisk og aktiv europapolitikk. Slik kan vi ivareta nasjonale interesser bedre, men vi kan også bedre delta i debattene om de europeiske samfunns utvikling, basert på flere felles utfordringer og felles verdier.

Gjennom behandlingen av europameldingen har vi fått et felles politisk grunnlag for å føre en mer aktiv politikk overfor EU og Europa. Gjennom behandlingen i Stortinget har det også blitt klart at Stortinget ønsker en mer aktiv rolle i landets fortløpende europapolitikk. Det vises også her i dag.

I den norske offentligheten er det lite europadebatt – utenom de intense medlemskapsdiskusjonene i forbindelse med folkeavstemninger og noen enkeltdirektiver. Det ville utvilsomt ha vært et sunnhetstegn om vi med denne redegjørelsen kunne ha løftet viktige diskusjoner om Europas og EUs utvikling og framtid knyttet til vår egen utvikling og framtid opp på den offentlige agendaen. Europadebatter må engasjere. Europadebatter skal engasjere. Europaspørsmålet handler om utviklingen i Volda, i Krakow og i Europa som helhet.

Regjeringen og utenriksministeren har med denne redegjørelsen lagt et godt grunnlag for en revitalisering av debatter om vår framtid.

Morten Høglund (FrP) [12:51:25]: Til tross for at utenriksministeren representerer en regjering som i utgangspunktet spriker voldsomt i sin tilnærming til Europa, makter han å levere en redegjørelse som ikke bare inneholder interessante refleksjoner, men som på viktige områder staker ut kursen fremover. Jeg er positivt overrasket. Det var et fravær av enkle politiske slagord og floskler, og det var befriende i en så lang og bred redegjørelse. Og den åpenhjertige erkjennelsen av EU som en demokratibygger var viktig.

Vi deler også utenriksministerens syn at denne muligheten til å diskutere europeiske spørsmål mer inngående er positiv. Om formen – redegjørelse og så rett over på kommentarer – er en måte vi skal fortsette med, får vi drøfte fremover. Det kan kanskje være andre tilnærminger til akkurat det, for kanskje også å trekke Stortinget med i en bredere ramme.

Det er naturlig for meg å starte med å kommentere 50-årsjubileet for Romatraktaten, som ble feiret tidligere i år. Det gir nemlig anledning til å reflektere over hva EF og senere EU har betydd og vil bety fremover for det euro-

peiske kontinent, som en stabiliseringsfaktor og som en kontinuerlig fredsprosess. Selv om vi ikke kan enes om hvorvidt Norge er tjent med å være medlem, eller stå utenfor – jeg er veldig glad for at det ikke er den debatten vi går inn i – er det all grunn til å være glad for EUs eksistens og det politiske lederskap som ble utvist da Romatraktaten ble undertegnet.

I redegjørelsen gjør utenriksministeren et poeng av at vi skal styrke arbeidet fra norsk side overfor EUs hovedsteder, og, som vi forstår det, ikke satse på at all påvirkning skal skje gjennom Brussel. Dette er svært bra, og noe som vi særlig tok opp i forrige stortingsperiode. Vi har registrert at det hele tiden gjøres en imponerende jobb av norsk utenriktjeneste i Brussel, men vi har opplevd – og det er vår erfaring – at det ikke alltid har vært samme intensitet i arbeidet rettet mot EUs problemstillinger i de ulike hovedstedene. Denne lille dreiningen i fokusering er helt nødvendig.

Utenriksministeren tar også til orde for en mer strategisk tenkning når det gjelder å fremme norske interesser. Jeg vil tillate meg å referere noe som utenriksministeren sa:

«Vi må tenke og jobbe mer strategisk i vårt forhold til EU og medlemslandene, og vi bør prioritere bedre mellom de saker vi velger å forfølge.»

Dette er veldig viktig. Vi kunne for vår del ikke sagt det noe bedre selv. Det er gode signaler. Vi imøteser den aktiviteten som det her legges opp til på bred basis, for å fremme viktige nasjonale interesser i møte med omverdenen, og spesielt EU-landene.

Forholdet mellom EU og USA settes nå på dagsordenen av flere formannskap. Tyskland har bl.a. forsøkt å se på muligheten for et bredere handelssamarbeid mellom EU og USA. Vi er enig med utenriksministeren i at det absolutt er i vår interesse at samarbeidet mellom EU og USA er best mulig. Vi tror dessuten at det er viktig for Norge og EFTA å følge de handelspolitiske drøftelsene mellom EU og USA nøye, og kanskje bidra til å posisjonere Norge i en slik sammenheng. Vi er fullt klar over at her er det mange hindre, og mange av disse ligger i USA. Men for vårt næringsliv vil det være avgjørende at vi ikke har dårligere markedsvilkår på det amerikanske markedet enn våre naboer.

Utenriksministeren omtaler båndene over Atlanterhavet i positive vendinger. Når vi nå ser at EU i forsterket grad retter blikket vestover – i hvert fall kan det oppleves slik, og ikke minst etter at Frankrike valgte Sarkozy til president, som hadde nettopp det som del av sin plattform – utfordrer vi Regjeringen på om det ikke er på tide å rette en ny henvendelse fra Norge til Det hvite hus og sørge for at vår egen statsminister får et møte med den sittende amerikanske president. Vi har registrert at den svenske statsminister for ikke mange uker siden gjennomførte et slikt besøk. Vi tror at et slikt besøk, slik vi ser det, også handler om å ivareta våre interesser på det europeiske kontinent. Vi er avhengig av USA som en nær alliert, nettopp som utenriksministeren understreker.

Vi er for Schengensamarbeidet. Vi mener det er positivt. Vi vil ta opp noe som berøres av det, som vi har fo-

kusert på tidligere, nemlig kostnadene ved et Schengen-visum. Dette kan synes som en liten bagatell, men i revidert statsbudsjett kommer Regjeringen med informasjon om at kostnadene vil økes betydelig. I andre sammenhenger har vi snakket om behovet for folk til folk-utveksling. Ikke minst for folk fra Russland, men også for unge mennesker fra f.eks. Hviterussland som skal besøke Schengen-land, ser vi at dette nå blir vanskeligere. Vi er noe skuffet over det. Dette er ikke noe som Norge alene kan bestemme, men det kunne være interessant å høre, om ikke ved denne korsvei så ved en annen anledning, hvorvidt Norge har løftet opp disse problemstillingene i relevante fora hvor beslutninger om dette er tatt.

Forholdet til Russland er noe av det som er mest spennende for tiden. Det er, slik vi opplever det, en balansert fremstilling utenriksministeren gir. Det er ingen tvil om at utviklingen internt i Russland og omverdenens forhold til Russland preges av utviklingstrekk som går i mange forskjellige retninger. Man kan fort bli nedslått av en del forhold, men det er avgjørende at vi makter å ha et så godt og tett samarbeid som mulig, langs mange forskjellige akser. Vi vil i hvert fall for vår del understreke at noe alternativ til et tett og bredt samarbeid med Russland finnes ikke.

Skulle jeg etterlyse noe i dagens redegjørelse, må det være noe mer om den dagsaktuelle situasjonen – for å si det slik – som det ble referert til med hensyn til vårt samarbeid på Kolahalvøya om atomspørsmål, eller mangel på samarbeid, om man vil. De siste dagers avislesning har vært alt annet enn lystelig. Det kunne være nyttig om utenriksministeren informerte Stortinget om hvordan norske myndigheter ser på det. En detalj i dette er det som har fremkommet, at norske myndigheter ikke skal få lov til å se på et kart som vi selv har finansiert, noe som for en utenforstående virker uforståelig. Hva er den norske holdningen til dette?

Det nordiske samarbeidet får nå en mer fremtredende plass, også på det sikkerhetspolitiske området. Det synes vi er svært positivt. Vi er fornøyd med at vi har fått på plass en avtale med Island, og vi ser frem til en tett dialog, særlig med Sverige. Vi registrerer at dette samarbeidet handler om EUs «Battle Groups», og det handler om Afghanistan. Men vi håper at også de sikkerhetspolitiske utfordringene som vi har her i Skandinavia, integreres naturlig i dette samarbeidet. Vi tror – til tross for at Sverige ikke er med i NATO, og vi ikke er med i EU – at vi her kan finne frem til interessante og praktiske måter å samarbeide på i det fellesskapet vi har her i Norden.

Så tar utenriksministeren opp kanskje en av de mest spennende debattene i Europa for tiden, og det er utfordringene knyttet til Tyrkias tilknytning til EU. Vi erkjenner at det er krevende. For oss er det viktig å understreke at problemstillingene her handler om mye mer enn bare arbeidsinnvandring og en trussel mot EUs landbrukspolitikk. Det er viktige sikkerhetspolitiske og energipolitiske muligheter som åpner seg. Tyrkia som et sekularisert samfunn kan på mange måter fremstå som en modell for mange andre land. Vi håper i hvert fall at vi ikke kommer dit hen at dette blir en debatt hvor følelsene får lov til å styre i altfor stor grad. Vi tror det er viktig å se på hva vi har for-

an oss, og vi tror at et medlemskap for Tyrkia vil utfordre EU på en del grunnleggende områder, på godt og på vondt. Allikevel går det nok lang tid før dette temaet er fullt ut aktualisert, og både EU og Tyrkia har en lang vei å gå.

Vi er ikke enig i at fordi vi står utenfor EUs beslutningsprosesser på dette, skal vi ikke hevde våre synspunkter. Som en fullverdig deltaker i det indre marked og en betydelig finansiell støttespiller, ikke minst for EUs nye medlemsland, vil vi forvente at vi blir tatt med på råd. Vi bør i hvert fall la våre synspunkter bli hørt.

Vi vil også understreke at EØS-avtalen er bærebjelken i vårt europeiske samarbeid. Vi registrerer selvfølgelig at Soria Moria-erklæringen slår ring rundt dette, men at man nå også omtaler EØS-avtalen ikke bare som et faktum, men omtaler hvor positiv den er. Det synes vi er gode og viktige signaler fra den sittende regjering.

Vi registrerer – det er mer en slags erkjennelse – at EFTA ikke er nevnt med ett ord i redegjørelsen. Det får vi kanskje komme tilbake til litt senere i dag.

Så var det mange andre temaer som ble tatt opp i denne svært omfattende redegjørelsen. I hovedsak har ikke vi noen andre innfallsvinkler enn det Regjeringen har, men når spørsmålene om klima og migrasjon kommer tilbake til Stortinget mer detaljert, vil vi komme tilbake til våre egne standpunkter i så måte.

Finn Martin Vallersnes (H) [13:01:38]: Jeg vil først takke utenriksministeren for en god, grundig, tankevekkende og premissleggende redegjørelse. Jeg la merke til formuleringen om at man må være mer opptatt av «refleksjon» enn av «reflekser». Det preger for så vidt også tilnærmingen her fra utenriksministeren, og det setter vi stor pris på.

I likhet med Morten Høglund går jeg ut fra at formatet for disse redegjørelsene og denne type debatt er noe som vi vil komme tilbake til, men at det blir gjort på denne måten denne gangen, synes vi er helt greit. Vi takker for så vidt også utenriksministeren for at vi ble kjent med innholdet i redegjørelsen noe før den ble holdt. Det vil gi debatten en god struktur, håper jeg.

Høyre ser for sin del på internasjonalt samarbeid som svaret på mange av vår tids utfordringer. Nasjonalstaten er for liten til å løse en rekke av de problemene som innbyggerne møter i sin hverdag. Organisert kriminalitet, terrorvirksomhet, miljøforurensning og globalisering av økonomien er noen eksempler på områder der nasjonalstaten alene ikke har tilstrekkelig med virkemidler. Vi må gå sammen med andre land for å finne felles politiske svar på slike utfordringer, og EU omfatter jo de aller fleste land i våre nærområder og vil i dag – og i årene som kommer – være den viktigste rammen for et europeisk samarbeid.

I fravær av et EU-medlemskap er EØS-avtalen vår navlestreng til Europa. Det sier seg jo da selv at for Norge er det viktig at EU og EØS fungerer godt, og at EU for sin del er effektive.

EØS-avtalen fungerer godt på de områdene avtalen var ment å dekke, slik det også fremgår av redegjørelsen. Det er også vår oppfatning. Men den legger begrensninger på muligheten til å finne gode løsninger når EU utvikler nye

samarbeidsområder og nye samarbeidsformer, og det er også noe av temaet i redegjørelsen. EU-samarbeidet utvikler seg på områder som delvis eller ikke i det hele tatt er dekket av EØS-avtalen, f.eks. likestilling, rasisme, klimapolitikk og sysselsetting.

Jeg synes det er interessant å lese utenriksministerens vurderinger med hensyn til hvordan Norge kan ta del i aktiviteter som er viktige for oss, særlig tatt i betraktning nettverk av bilaterale forhold – for å si det slik. Jeg tror det som her er sagt om å forstå politiske tendenser i enkeltlandene, som i sin tur blir premisser for utvikling og nye retninger i EUs arbeid, er helt avgjørende, men det er klart at det fordrer en bred kontakt. Det er en stor oppgave, ikke minst det å fokusere på konsekvensene for forhold som er av norsk interesse. Og hvilke er det? Utenriksministeren gav noen eksempler. Jeg kan legge til noen. Jeg synes det er relevant å peke på, slik det også ble gjort i redegjørelsen, at under Portugals formannskap er det en del felles interesser mellom våre land, bl.a. når det gjelder sjø og kyst, som er sentrale områder, og ikke minst, kanskje, utviklingen av EMSAs oppgaver – EMSA, som jo er lokalisert til nettopp Lisboa.

I tilslutning til den videre utvikling av Schengen og tilgrensende saksområder er vi opptatt av at alt som har å gjøre med politi – Interpol, et felles antiterrorssamarbeid i Europa – også må bli et saksområde hvor Norge er med for fullt, slik som vi er det i Schengen-sammenheng, og at vi ikke blir en sidepartner. Det gjelder for så vidt også i asyl- og migrasjonspolitikken, som er fyldig omtalt av utenriksministeren. Jeg synes også det er et tema som illustrerer hvor viktig det vil være at en kommer til politiske avklaringer først, og ikke minst at *det* er et av temaene som vil være viktige i samarbeidet mellom Regjeringen og Stortinget, slik at politikken er klarlagt før embetsverket vårt går ut og gjør sin viktige del av jobben.

Jeg vil også nevne energi og miljø, for det er unektelig slik at fra et norsk ståsted kan det virke ganske paradoksalt at landet med de største energiressursene innen EØS-området i svært begrenset grad setter premissene for politikutformingen. Det understreker likevel betydningen av å engasjere seg i den europeiske debatten på dette området. Norge, med sine unike energiressurser, sin brede kompetanse og sin lange erfaring med åpne kraftmarkeder og stor oppmerksomhet rundt klimaspørsmål, har de beste forutsetninger for å kunne bidra i den videre utviklingen av en europeisk klima- og energipolitikk.

I fellesmerknadene i innstillingen til St.meld. nr. 23 for 2005-2006 står alle de politiske partiene sammen om at «EU har spilt en viktig, stabiliserende rolle i Europa gjennom det siste halve århundret, og at EU har bidratt til økonomisk utvikling og mellomfolkelig kontakt. EU har påvirket og fremmet demokrati i mange tidligere diktaturer, og fortsetter å ha en positiv innvirkning på flere staters demokratiske utvikling gjennom sin utvidelse».

En bedre politisk attest er det vanskelig å tenke seg. Jeg synes det er spesielt gledelig at både SV og Senterpartiet så sterkt anerkjenner EUs innsats for fred og stabilitet i våre nærområder. Herom synes det å være tverrpolitisk

enighet. Det var jo ikke selvsagt at alle øst- og sentraleuropeiske land ville gå i en demokratisk retning etter Murens fall. EU-medlemskap har nettopp bidratt til at pendelen har svingt til fordel for demokrati. Ønsket om EU-medlemskap har også gjort at disse landene har bestrebet seg på å oppfylle grunnleggende menneskerettigheter, bl.a. gjennom å respektere etniske minoriteter innenfor sine grenser. Nettopp EUs krav til medlemslandene for å bli medlem innen demokratiutvikling, rettsstat og markedsøkonomi er viktig. Det er viktig ikke bare før de blir medlem, men vil også være viktig å videreføre som krav til alle medlemmer når de er innenfor. Med andre ord – en må påse oppfølging. I det mest ferske eksempelet minnes vi at Bulgaria, og kanskje ikke minst Romania, hadde en del problemer med noen av kravene som ble stilt til dem før de kom så langt som til medlemskapet, f.eks. om åpenhet innen finansforvaltning, økonomi og korrupsjon. Det er mitt håp at Norge kan bidra til å gjennomføre en oppfølging av hvordan slike krav etterleves også i ettertid, fordi vi bør ha en påvirkningsmulighet gjennom den rollen vi har bl.a. som finansiell bidragsyter.

Men dette er også vesentlig i fremtidige utvidelser og scenarier. En kan se for seg et EU som blir større, og som kanskje blir stort fordi en løsner litt på kravene, eller kanskje blir mer avgrenset fordi man fortsatt står på presise krav. Vi for vår del mener at det siste er vesentlig, noe også andre talere har vært inne på. Det verdigrunlaget som er felles i EU, må være noe av det viktigste limet vi har.

Jeg har ikke tid til å gå nærmere inn på Russland-spørsmålet, som er omtalt ganske fyldig i redegjørelsen, men vil bare konkludere med å si at vi er enig i å utvikle samarbeidet på alle områder med Russland. Dette har vi nylig diskutert i andre sammenhenger. Men det er ikke her i særlig grad aktuelt å gå på akkord med våre europeiske grunnprinsipper innen demokrati og rettsstatsutvikling. Jeg er enig i utenriksministerens betraktninger om Tyrkias eventuelle medlemskap, som også vil kunne være en brobygger i forhold til Midtøsten, og som er et eksempel – som jeg tror det er veldig viktig at en kunne få vist i praksis – på at det lar seg gjøre å kombinere demokrati etter vestlig modell med muslimsk kultur.

Jeg er enig med utenriksministeren i at det er vesentlig for Norge at EU setter styrking av de transatlantiske bånd som et viktig mål, med et sterkere fokus på forholdet Europa–USA. Etter vår vurdering er dette udelt positivt, men samtidig en utfordring med hensyn til å få ta del i den felles europeiske politikutformingen som vil bli presentert i NATO. Her har vi en utfordring.

Jeg vil bare minne om at i komitemerknadene i forbindelse med europameldingen er det også vist til at Norge har anledning til å slutte seg til erklæringer, uttalelser og démarches utformet innenfor rammen av felles utenriks- og sikkerhetspolitikk i EU. En har oppfordret Regjeringen til med jevne mellomrom å gi Stortinget en samlet oversikt over slike tilslutninger. Vi imøteser i det videre arbeidet og i utviklingen av samarbeidet mellom storting og regjering hvordan en har tenkt å følge opp den informasjonen.

Når alt dette er sagt, vil jeg på ny takke for en tankevekkende redegjørelse og for sikkerhets skyld minne om – hvis noen skulle være i tvil om det – at etter Høyres mening ville vi nok møtt alle disse utfordringene og mulighetene best gjennom et fullverdig medlemskap.

Bjørn Jacobsen (SV) [13:11:37]: Først vil eg takke utanriksministeren for ei god utgreiing blant mange. I denne veldig breie utgreiinga er det mest interessante som blir sagt i forhold til kvar EU går, dette som går på utviding og djupn – altså den gamle diskusjonen om det føderale og det konføderale. Eg opplevde at utanriksministeren antyda at det er kome noko nytt på banen – at det er mogleg å få ei utviding og samtidig gå i djupna. Normalt har vi tenkt at går ein breiare ut, vil EU i verste eller beste fall til slutt gå over frå å vere ein union til å bli ein internasjonalt avtale. Men eg opplevde at utanriksministeren sa at det er mogleg også å gå inn i djupna når ein aukar talet på medlemmer. Ikkje minst opplevde eg at han sa det i forhold til å utvide med t.d. Tyrkia.

Så er det eit spørsmål som vi ikkje har nemnt i dag. Færre og færre gonger blir det nemnt ord som «superstat» og at dette blir altfor overnasjonalt. Den breidda ser eg òg kan ha ein god del positive trekk på fleire område. Eg skal berre take eit eksempel frå ei lita reise med fotballaget til sonen min til Spania like før påske. Vi kom sjølv sagt ikkje til Spania, men til Catalonia. Gutane var ikkje før komne i gang med å spele, før vi kom i snakk med dei gamle katalane der. På 1930-talet fekk dei ikkje lov til å snakke katalansk. No går dei på kurs i katalansk. Dette var folk på 80 år. Nokre går så langt som til å seie at dei vil lage ein ny nasjonalstat. Ein har fått ein utruleg økonomisk vekst i det vi kallar regionanes Europa.

Her trur eg at også vi her oppe i nord skal følgje veldig nøye med. Dette har gjeve mange gode resultat andre plassar. EU blir så stort at ein må våge å dele det opp utan at det skal true på noko vis. Ein treng heller ikkje å vere med, viser det seg. I førre veke fekk vi til eit nordisk forsvarssamarbeid, ein god avtale mellom den svenske og den norske forsvarsministeren. Utanriksministeren har sjølv gjort greie for andre former for samarbeid, eg skal ikkje gå så mykje inn på det. Det er ingen tvil om at her har det vist seg å vere gode moglegheiter også for oss som ikkje er EU-medlem. Ein ser dette i regionar på ein slik måte at det er til beste for alle som er i den regionen.

Med breidd meiner ein også breiare lag av folket, og eg ser at i EU er ein no redd for å ta inn over seg godt nok det folkeavstemmingsresultatet ein fekk i forhold til grunnloven osv. Då snur ein litt på taktikken. Dette går litt imot å take med breidda, å take med folket mest mogleg. Vi ser også ei anna form for breidd – at ein tek inn over seg i større grad det å kunne styre ved lov. Vi ser delvis at miljøet – som er ei tarv som må sikrast same kva, og kanskje aller best sikrast ved lov, eller iallfall nokre gonger sikrast best ved lov – meir og meir kjem inn på ein betre måte, etter mitt skjønn, ved at ein òg lèt miljøet gå føre ei form for liberalisme der ein ikkje vil at ein skal take omsyn til miljøet. Det er òg ei breidd som eg helse velkommen.

Så ser vi òg at når ein ikkje går i breidda, men – som utanriksministeren seier – går direkte på dei som har formannskapet, og der prøver å få til norsk presentasjon av våre eigeninteresser, blir det meir formålstenleg. Kanskje dette òg vil gjere EU-debatten meir aktuell ute i samfunnet – folk får eit forhold til dette, og det betyr noko for oss.

På den same fotballturen som eg refererte til i stad, gjekk det så langt at vår gode oppmann på Frigg fotballag sa at alle måtte ha med seg pass. Eg svarte straks at ingen treng pass, tak med sertifikat. Gutane var berre 14 år, så dei hadde jo ikkje sertifikat, men tak med bilde og legitimasjon, det held. Folk var ikkje klar over dét, så alle hadde med pass. Dei visste ikkje at ein kunne reise til Spania utan pass. Dialogen og informasjonen om kva som skjer i EU, vil tene både ei eventuell ja-side og ei nei-side på mange måtar.

Eg ser ei utfordring i forhold til moderne demokrati, for vi har alltid rekna med at økonomisk vekst vil vere veldig effektivt i forhold til sosial utjamning og i kampen mot fattigdom. I vårt eige land har til og med – det finst vel knapt noko land som har hatt ein så enorm økonomisk vekst – tidlegare statsminister Odvar Nordli og du sjølv, president, på ein god måte gått ut og åtvara og sagt at vi må ha med alle saman, vi klarer ikkje dette. Økonomisk vekst er på ingen måte nokon garanti for at vi får bort sosial dumping og fattigdom. Dette er mi største innvending i forhold til at ein i EU ikkje tek inn over seg breidda. Ein snakkar altså om ein forenkla traktat for unionen, som ein vil lage på møtet ein skal ha i slutten av juni, først og fremst for å unngå nye folkeavstemmingar. Frankrike og Nederland la jo den nye grunnlovstraktaten daud på eit vis, og la òg på eit vis det føderale daudt. Att og fram var like langt. Etter mitt skjønn kom det demokratiske underkotet tydeleg fram.

Her synest eg at Noreg kan gå fremst og – t.d. under handlinga av tenestedirektivet – få til ei konsekvensutgreiing, og sjølv sagt òg få ein mest mogleg brei og open debatt, fordi vi er så avhengige av at folk veit kva dette går ut på.

Det er ingen tvil om at vi i Noreg har veldig mange gode aktørar, som er fullt i stand til å melde seg på i EU-debatten. I Møre og Romsdal, mitt eige fylke, har næringslivet vore flink. Gunvor Ulstein har i alle år sagt at dei utanlandske arbeidarane må få lov å komme hit, vi må få lov å sende dei heim når vi vil, og vi må få lov å gje dei den lønna vi vil. Dette veit vi er uhaldbart. Dette gjentok ho seinast for 14 dagar sidan på eit møte i NHO, der òg statsministeren var til stades. Det vil for SV vere uhaldbart å godtake dette. Derfor må tenestedirektivet utgreiast grundig. Vi veit at LO sitt representantskap i februar kravde at Regjeringa tek standpunkt til tenestedirektivet først etter at dei har lagt fram ein grundig konsekvensanalyse om kva verknader tenestedirektivet vil få i Noreg, og etter ein ny og endeleg høyringsrunde.

LO er sjølv sagt særleg oppteke av verknadene i arbeidslivet og av moglegheitene til å løyse samfunnsmessige oppgåver gjennom offentlig sektor. Eg synest på ein måte LO-vedtaket betyr at debatten blir lyfta vekk frå snevre juridiske vurderingar og over i ein meir mangesi-

dig samfunnsdebatt. Om konsekvensanalysen skal vinne troverde, kan han ikkje utformast i departementa. Det blir avgjerande om han byggjer på innspel og analysar frå uavhengige forskingsmiljø.

Fafo kom med ein rapport i fjor om grenselaut arbeidsliv. Han gjev ein god start på ei slik konsekvensutgreiing. Han fastslår at kortvarig tenestemobilitet har blitt den dominerande forma for arbeidsmobilitet i sentrale delar av arbeidslivet. Eg vil òg sitere frå rapporten, som seier:

«Erfaring fra mange europeiske land viser at nettopp denne typen flyktig tjenestemobilitet er den vanskeligste å kontrollere, og dermed er den mobilitetsformen som er mest utsatt for lavlønnskonkurranse, omgåelse av lov og avtaleverk og unndragelse av skatt og avgifter.»

Det er i denne sosiale verkelegheita ein skal sleppe tenestedirektivet laus. Det er derfor opp mot denne verkelegheita direktivet må vurderast.

Vi veit òg at dei i Sverige, som er med i EU, har ei sak som har gått lenge mellom Laval/Vaxholm, der den svenske arbeidsministeren rett ut seier at om dette skal godkjennast, vil det seie ei utradering av svensk arbeidsstandard og svensk lovgjeving på dette området. Dette må vi take alvorleg, dette må vi gå godt inn i.

Så har vi den seinare tida hatt veldig mange positive gjennomslag i forhold til EU. Vi praktiserer på nytt ei gradert arbeidsgjevaravgift. Ikkje minst er det mange speleavhengige som kan glede seg over at spelemonopolet kan oppretthaldast, og at ein dermed får ein politikk som tek vare på dei som blir avhengige – det blir bestemt her i salen og ikkje av private aktørar, som sjølve vil vere tente med å sko seg på det.

Heimfallssaka ser ut til å gå vår veg, og det ser ut til at vi kan knyte oss til EU sitt opplegg for handel med klimakvotar på ein god måte. Det er viktig å bli ein del av eit større kvotesystem. Det ser ut som vi kan take vare på dei delane av vårt eige kvoteopplegg som er betre enn EU sitt.

Dagfinn Høybråten (KrF) [13:22:03]: Vi har fått en grundig og interessant redegjørelse av utenriksministeren. Det er politisk viktig når landets utenriksminister på Regjeringens vegne fastslår at EØS-avtalen har tjent og tjener Norge bra. Viktig er det også at han erklærer tro på en vitalisering av det nordiske samarbeidet. Det er et syn jeg deler.

Utenriksministeren gjorde innledningsvis et poeng av at det er en fare for at enkeltsakene kan ta overhånd, og at vi som står utenfor EU, kan miste grepet på helheten: Hvor går EU, hvor går Europa, som nå i økende grad er sammenfallende med EU geografisk?

Til dette perspektivet har jeg to umiddelbare kommentarer – én om hvor EU går, og én om Europa.

Jeg tror vi alle er opptatt av å se de lange linjer og de store utviklingstrekk. Faren for å miste grepet har vel EUs ledelse selv erfart. De har lenge aktivt stått på for å få gjennom en EU-grunnlov. Men ved folkeavstemningene i Frankrike og Nederland sa folkeflertallet nei, og grunnlovsprosjektet fikk et dødsstøt. Striden gjaldt i stor grad

spørsmål om hvor EU skal gå, og hva slags EU man ønsker. Franskmennene og nederlenderne ønsket ikke det EU de fikk seg forelagt. Striden om hva EU skal bli, preger fortsatt dagsordenen i EU, men nå, foran toppmøtet i slutten av denne måneden, går diskusjonen på kammerset blant lederne i stor grad på om man kan komme seg videre uten å rådspørre folket. Dette får vi sikkert høre mer om fra EU-toppmøtet den 21.–22. juni, for det preger det tyske formannskapetets forhåndssonderinger.

EU har i dette viktige spørsmålet kjørt seg fast i indre uenighet. Skal respekten for de to folkeavstemningene i Frankrike og Nederland fortsatt ligge til grunn? Er unionsgrunnloven død? Eller kan den manøvreres inn bakveien, uten folkeavstemninger, i en litt frisert eller barbert utgave? Vi synes allerede å ha erfart at EUs beslutningsproblemer ikke er blitt mindre etter at unionen ble utvidet til 27 medlemsstater. Det tror jeg vi får understreket også i fortsettelsen av denne diskusjonen.

Min andre kommentar går på utenriksministerens poeng om at EU i stadig større grad blir sammenfallende med Europa. Jeg tror det både for analysens klarhet og debattens fruktbarhet er viktig at vi ikke bidrar til en full sammenblanding av disse størrelser. Om to tredjedeler av Europas stater blir medlemmer av Den europeiske union, må vi ikke forveksle den med Europa. Store europeiske befolkningsgrupper og en rekke europeiske land står utenfor EU. Det viktige poenget er at skillelinjene i Europa flyttes, og det er viktig at vi sørger for å bevare og utvikle samarbeidet i og med EU, men også innen hele Europa, ellers kan det lett vokse fram unødige motsetninger mellom f.eks. Russland og Vesten – både når det gjelder EU, NATO og i forholdet til USA. Striden om rakettskjoldprosjektet har vist russisk sensitivitet når det gjelder vestlige posisjoneringer i stater som tidligere stod innen den sovjetiske interessesfære.

Jeg skal komme litt nærmere inn på viktige refleksjoner eller dypere innblikk i store og viktige saker.

Utenriksministeren viste til at dagens redegjørelse henger sammen med Stortingets anmodning om at det avholdes halvårlige redegjørelser om viktige EU/EØS-saker. Jeg synes nok med respekt å melde at dagens redegjørelse fikk et litt for generelt preg og i for liten grad tok opp aktuelle EU/EØS-saker. Dermed ble redegjørelsen ikke ulik den formen man har valgt på de generelle utenrikspolitiske redegjørelsene. Jeg skal ikke kritisere det. Det er nyttig nok, selv om de aller fleste betraktningene gjelder kjente problemstillinger, som vi en del ganger har hatt anledning til å utveksle synspunkter på her i stortingssalen. Men for fremtiden må vi ikke miste den anledningen som slike halvårlige EØS-redegjørelser skal gi for å gå grundig inn på enkelte store saker som er under utvikling i EU, og som er EØS-relevante, slik at vi gis grunnlag for å gå mer inn på enkeltområder av samarbeidet, og ikke bare blir liggende på et allment og generelt refleksjonsnivå.

Derfor har jeg tenkt å bruke resten av min taletid til å snakke om en sak som utenriksministeren overraskende nok ikke snakket om, men som er en veldig sentral del av den norske europadebatten, som også pågår i mange and-

re europeiske land, nemlig spørsmålet om EUs tjenstedirektiv.

En viktig side ved en god og demokratisk behandling av EU/EØS-saker er å orientere Stortinget tidlig, slik at de folkevalgte får informasjon og slik blir trukket inn i prosessen. Da Stortinget her i vinter behandlet stortingsmeldingen om europapolitikken, var det en samlet utenrikskomite som understreket behovet for å bringe Stortinget tidligere inn i prosessen når det gjelder diskusjonen om EØS-relevante saker. Tjenstedirektivet var i så måte en interessant test. Allerede før jul, den 21. november, skrev jeg et brev til statsministeren om dette direktivet, som da nettopp var vedtatt i EU-parlamentet, og bad om en konsekvensdrøfting og en redegjørelse. Det ble i svaret vist til at saken skulle på høring, og ingen redegjørelse ble gitt. På nyåret sendte så en samlet opposisjon et brev hvor man etterlyste en redegjørelse om tjenstedirektivet. På ny viste statsministeren til høringsfristen – ingen redegjørelse. For et par uker siden ble saken tatt opp i Stortingets spørretime. Svaret fra næringsministeren var slik at en samlet opposisjon på nytt sendte brev og bad om en redegjørelse. Sist torsdag, den 31. mai, gav næringsministeren endelig en foreløpig redegjørelse i Stortingets EØS-utvalg. Den gav en nyttig gjennomgang av flere sider av direktivet, men startet med å understreke at ikke alle spørsmål om direktivet var avklart og endte opp med å fastslå at de «spørsmålene tjenstedirektivet reiser, vil bli analysert punkt for punkt», og at Regjeringen ennå ikke har kommet til veis ende i sine vurderinger av direktivet.

Det har jeg respekt for, men jeg skulle ønske at en regjering, som så til de grader har flagget at åpenhet om disse spørsmålene er dens varemerke, og at debatt om utenrikspolitiske spørsmål er en styrke, hadde våget å ta en åpen debatt i Stortinget om tjenstedirektivet og svart positivt når et opposisjonsparti reiser spørsmålet. Jeg synes det er direkte oppsiktsvekkende at man ikke reagerer når en samlet opposisjon ber om en slik redegjørelse. Det synes jeg ikke er et uttrykk for at man ønsker debatt, og at man ønsker åpenhet, men snarere at man har så store problemer med denne saken internt at man vegrer seg for å møte Stortinget i en debatt om saken i åpent lende.

For oss som er sterkt bekymret for flere sider av tjenstedirektivet og ikke vil uthule forbrukernes rettigheter og svekke arbeidet mot sosial dumping, har kravet om en grundig og uavhengig konsekvensutredning stått sentralt. Dette kravet har bred støtte, ikke minst i faglige organisasjoner. I dag er det en ungdomsmobilisering mot tjenstedirektivet utenfor huset her. Jeg har nettopp mottatt et opprop med underskrifter fra personer i en rekke organisasjoner. Et hovedkrav fra dem som aksjonerer, er at det må gjennomføres en grundig konsekvensanalyse av tjenstedirektivet.

Jeg må oppfatte det slik – jeg velger det – at næringsministeren lovet det i sin redegjørelse til Stortingets EØS-utvalg fredag. Det kan enhver også forsikre seg om ved å gå inn på Stortingets hjemmeside på Internett, hvor referatet fra EØS-utvalgets møte allerede er lagt ut. Det er en positiv konsekvens av innstillingen fra en enstemmig

utenrikskomite tidligere i år, hvor vi understreket at referatene burde bli offentliggjort umiddelbart.

For å styrke tilliten til konsekvensanalysen mener jeg det er en fordel å trekke inn også uavhengig ekspertise, og jeg håper at utenriksministeren kan bekrefte at så vil bli gjort. Det bør man også ta med seg i de gjenstående rundene om denne saken.

Kristelig Folkeparti ønsker ikke å medvirke til at et tjenstedirektiv som kan føre til økt sosial dumping og få andre negative konsekvenser, blir tatt inn i EØS-avtalen. Det er derfor helt avgjørende for oss å få grundig vurdert konsekvensene av direktivet.

Vi har notert oss at det fra faglige organisasjoner og fra Nei til EU har kommet en rekke kritiske spørsmål vedrørende flere sider av direktivet, bl.a. når det gjelder konsekvensene for konkurransen i arbeidslivet:

- Det kan i dagens europeiske arbeidsliv i praksis øke omfanget av sosial dumping.
- EF-domstolen kan komme til å avgjøre at nasjonal arbeidsrett skal respektere EU-lovgivningen.
- Også tjenstesektorer som nå er unntatt fra direktivet, kan bli underkastet regelverket i direktivet, eller etter hvert i praksis bli det gjennom egne direktiver.

Dette er spørsmål fra vår side. Det er spørsmål som trenger avklaring gjennom den prosessen som man nå er i gang med. Det er spørsmål som bør avklares gjennom en åpen og real debatt om disse spørsmålene. EØS-avtalen gir Norge en reservasjonsrett som EUs medlemsstater ikke har, og den reservasjonsretten må vi være beredt til å bruke om det blir nødvendig.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [13:32:06]: Innledningsvis vil jeg si takk til utenriksministeren for en grundig og reflekterende redegjørelse og analyse av situasjonen i EU og om Norges forhold til EU. Det er en nyttig gjennomgang, og det imøtekommer ønsket om å ha debatter i Stortinget på en mer åpen måte. Formen må gå seg til, som utenriksministeren sa. Jeg tror vi vil få en spennende form i tiden framover.

Jeg konstaterer at representanten Høglund er overrasket over at denne regjeringen har vært så tydelig i sin aktive europapolitikk, på tross av at det har blitt definert som sprik i Regjeringen. Jeg er enig i at det er gledelig, men det bør ikke være noen overraskelse at også Senterpartiet erkjenner Europas betydning for Norge, selv om vi ikke ønsker å være medlem av EU.

Utenriksministeren viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 23 for 2005-2006 om en aktiv europapolitikk. I utenrikskomiteens merknader konstaterte vi også at europapolitikken i økende grad har blitt innenrikspolitikk. Jeg kan se for meg at vi i framtiden også kan ha europapolitiske redegjørelser helt eller delvis ført i ordet av andre statsråder. Og der kan jeg se for meg at både kommunalministeren og næringsministeren kan være med på å gi betraktninger rundt de utfordringene de har på sine felt.

Men jeg synes alt i alt at dette er en god start på en ny tradisjon i Stortinget.

Aldri før i EU/EØS' historie har det vært ført en mer aktiv europapolitikk fra norsk side. Jeg tror jeg tør si at aldri har en regjering utfordret EU på flere saker som har vært av avgjørende betydning for Norge. Jeg konstaterer at ESA har fått en del utfordringer når det gjelder deres fortolkning av EØS-regelverket i særdeles viktige saker. Soria Moria-erklæringen bygger på at vi ikke ønsker medlemskap i denne perioden. Selv om Senterpartiet ønsker seg ut av EØS, og helst hadde sett en frihandelsavtale etter modell av Sveits, er vi tilfredse med at Soria Moria har gjort en aktiv europapolitikk til en del av Regjeringens arbeid.

EØS gir oss stadig utfordringer i norsk politikk og samfunnsliv. Spesielt på energi- og miljøområdet, og når det gjelder velferd og kontroll, vil utfordringene være store i tiden som kommer. Senterpartiet er glad for å kunne påpeke at det er mulig å finne skreddersydde løsninger framfor kopiering av regelverk, som vedtatt i resolusjon på vårt landsmøte.

Enkelte har uttrykt redsel for at Norge blir marginalisert under EUs utvidelse og ved EUs økonomiske samarbeid med andre regioner. Jeg konstaterer at vårt svar er at vi aldri har stått sterkere, og at vi aldri har hatt EU mer i fokus enn akkurat nå.

Vi konstaterer at vi har et kjøpesterkt marked, med interesse for EUs behov for markedsadgang. Vi har naturressurser og energi, som utenriksministeren sier. Vi dekker 15 pst. av EUs gass- og oljebehov. Vårt bidrag har fått ytterligere aktualitet etter vinterens situasjon i Hviterussland og Ukraina, som viste hvor sårbare forsyningene fra Russland kan være. Uten at vi bør slå oss for sterkt på brystet, kan vi vel konstatere at vår stabilitet og forutsigbarhet, og vårt medlemskap i EØS, har medført at vi har fått større oppmerksomhet på vår egen produksjon og leveranse. Jeg tolker utenriksminister Steinmeiers annonserte besøk i Nord-Norge i august som et uttrykk nettopp for dette.

Jeg konstaterer at selv om vi er utenfor, har vi et pragmatisk forhold til EU, som, tror jeg, er det beste for begge parter. Vi har en misunnelsesverdig geografisk plassering mot Barentshavet med strategisk tilgang på rike ressurser, og vi har et selvstendig, bilateralt forhold til Russland som gir oss fleksibilitet og et godt utgangspunkt i nabolikskapet.

Vi har registrert med bekymring det som har skjedd i forholdet mellom Russland og EU, og ikke minst i forholdet mellom USA og Russland, på grunn av dette rakettskjoldet som er under utvikling.

La meg gjøre det klart: Det er ingen endring i vår holdning når det gjelder det transatlantiske samarbeidet, vårt forhold til NATO, til USA, og, for øvrig, vårt forhold til EU. Men vårt gode nabolikskap og vår gode dialog med Russland må vi ta vare på, og vi må se om vi kan finne igjen funksjonen der – dersom det tilspisser seg ytterligere – vi kan være en formidler og en dialogpartner som partene ønsker å bruke.

I tillegg finner vi at flere av våre nordiske naboer samt Tyskland og Nederland ofte setter pris på at Norge utford-

rer både EU internt og EUs politikk globalt. Vi får ofte støtte og står som en uavhengig stemme som ikke er marginalisert. EU lager seg en offensiv nordområdepolitikk, vel vitende om at de er avhengig av Norge for å lykkes.

Det kommende portugisiske formannskapet i EU tror jeg vil være av stor interesse for Norge. Som utenriksministeren sa, får vi altså en fiskerinasjon i ledelsen, med 50 pst. av EUs sjøareal som sitt ansvarsområde nasjonalt. Det er en liten nasjon, og det er en kystnasjon med betydelig interesse for fiskerier næringen. Vi har sett større vilje fra Portugals side enn fra Spanias side til å gå inn i de fiskeripolitiske utfordringene vi har med ressurskontroll, kamp mot svart fiske, osv. Vi har felles sterke interesser for de transatlantiske bånd. Det blir spennende.

Utenriksministerens analyse av et EU som utvikler seg mindre enhetlig og med en bilateralisering, gjør at vårt handlingsrom i tiden som kommer kanskje blir større, og at vi kan utvikle våre muligheter. Vi har et potensial for påvirkning og innflytelse.

Norges politikk, som føres som utenforland, har en form og en aktivitet som Senterpartiet godt kan leve med, men vi ser at det fortsatt er mange uløste oppgaver, og at EØS-rettsakter og -direktiver som vi får, har store konsekvenser for vårt demokrati og politiske handlingsrom, vår sosial-, miljø- og næringspolitikk. Vi må, som utenriksministeren sa, være klare i våre prioriteringer i det mangfoldet som kommer, plukke ut de sakene som har størst betydning for oss og være klare i vår stemme. La meg nevne hjemfall, boplikt og industrikraftregimet som saker som Regjeringen har jobbet med og fortsatt jobber med, og som er viktige for oss.

Jeg skal bare kort innom tjenestedirektivet: Der må vi ha grundige konsekvensutredninger før vi går videre.

Til slutt vil jeg si at det er viktig for Norge å være med på og følge med i den utviklingen som er i Europa. Jeg tror at hvis vi følger den linjen som et utpekt av utenriksministeren, får vi det meget arbeidsomt og spennende i tiden som kommer.

Anne Margrethe Larsen (V) [13:42:47]: Takk til utenriksministeren for en bred redegjørelse, fra nordiske land til Vest-Balkan, Russland og Portugal.

Venstre er opptatt av den raske og omfattende utviklingen i EU, og dette gjelder ikke minst i forhold til å innlemme nye østeuropeiske land i unionen, som gjør at EU bidrar til å bryte ned gamle skillelinjer i Europa. Dette kan få stor betydning for vårt forhold til EU, uansett framtidig tilknytningsform.

Det er derfor viktig at det ikke legges lokk på den norske debatten om EU. Venstre ønsker en bred, åpen og folkelig debatt. Vi ønsker bl.a. å belyse hvilke muligheter og begrensninger EUs videre utvikling gir oss, og hvordan vi kan inngå nye partnerskap med EU, bl.a. med hensyn til f.eks. nordområdene.

Sett i et slikt lys er det svært oppløftende at alle partier på Stortinget har stilt seg bak St.meld. nr. 23 for 2005-2006, Om gjennomføring av europapolitikken. Et politisk enstemmig Norge har her gått inn for mer åpenhet, mer debatt, mer politikk og mer påvirkning.

Dagens redegjørelse fra utenriksministeren er ett av flere tiltak for å bevirke nettopp dette. Jeg vil takke ham for å ha gitt en god oversikt over viktige utviklingstrekk i EU. De vil legge tunge føringer på norsk europapolitikk, og de vil videre ha mye å si for hvor stor uttelling vi skal få for vår EØS-avtale. Han peker også på nye områder som klima og energi, migrasjon og utvikling.

Det jeg savnet i redegjørelsen, var et mer EØS-aspekt. Jeg er helt enig i at vi står overfor en strøm av enkeltsaker og rettsaker, og at man kan fort miste helheten av syne hvis man fordyper seg for mye i dem. Dette er en del av vår politiske hverdag på Stortinget, og jeg antar også andre steder, men jeg har lyst til å minne om at intensjonen med redegjørelsen var å fokusere på viktige EU- og EØS-saker. Jeg viser også til representanten Høybråtens tema vedrørende tjenestedirektivet.

Jeg innser at dagens redegjørelse er den første av sitt slag, og at slike redegjørelser dermed ikke har funnet sin endelige form. I fortsettelsen vil jeg foreslå økt fokusering på EØS-saker. En viktig side ved Regjeringens EØS-strategi er nemlig å identifisere viktige EØS-saker på et tidligst mulig tidspunkt, for å kunne øve mest mulig innflytelse på dem. Redegjørelsen burde derfor oppsummere hvilke slike saker som Regjeringen har identifisert. Videre bør redegjørelsen antyde hva Regjeringen mener om disse sakene, og eventuelt hvordan den vil prioritere.

Jeg forventer ikke ferdig avklarte standpunkter fra Regjeringens side, men at det pekes på de viktigste politiske aspektene. Dette mener jeg vil gi et viktig bidrag til å vitalisere og konkretisere debatten om EØS- og EU-saker i Norge.

For Norges del er det utvilsomt mye å hente på å effektivisere sitt arbeid med EØS-saker. Økt kunnskap, omforente standpunkt, langsiktighet og det å gripe fatt i saker på et tidlig stadium, er her viktige stikkord. Regjeringens EØS-strategi kan her spille en sentral rolle. Samtidig er det viktig ikke å være naiv. Vi bør alle innse at det er klare begrensninger på den norske påvirkningskraften i Brussel, uansett hvor godt arbeidet med EØS-saker er organisert i Norge.

Jeg har her lyst til å nevne at da Norge fikk lov til å gjennomføre et system med geografisk differensiert arbeidsgiveravgift, skyldtes det neppe norsk innflytelse i Brussel, men at det nye EU-landet Slovenia – med to millioner innbyggere – ønsket dette.

Mulighetene for oss til å øve innflytelse i Brussel er i realiteten små. Regjeringen har sine møter og sine konsultasjonsordninger. Videre har vi en demokratisk kanal som går via Stortinget til EU-parlamentet. Vi har dessuten en korporativ kanal hvor partene i næringslivet og NGO-er har sine representasjonskontor i Brussel. I tillegg kan vi spille på energikortet vårt og vise til våre fiskeriresurser. Sist, men ikke minst kan vi gjøre et grundig hjemmearbeid og stille med gode argumenter og forslag. I sum gir dette mulighet for innflytelse, men vi bør her være edrue. Det er sjelden at Norge havner langt oppe på EUs sakskart.

Jeg har lyst til å peke på at EUs utvidelse til 27 land, og kanskje enda flere i framtiden, medfører at EU må legge

mer vekt på interne prosesser. De nye medlemslandene vil kreve økt oppmerksomhet, og en mer kompleks samarbeidsstruktur står for tur med den nye grunnloven. Utenriksministeren pekte i sin redegjørelse på en bilateralisering av det interne samarbeidet, nye interne allianser og en integrasjon i ulike hastigheter. Det kan derfor i framtiden bli en enda mer krevende øvelse for Norge å bli sett og hørt i Brussel.

Jeg savnet derfor at utenriksministeren i sin redegjørelse relaterer beskrivelsen av de overordnede utviklingstrekkene i EU til EØS. Spørsmålet er hvordan utviklingen i EU vil påvirke Norges framtidige muligheter for å øve innflytelse i EU og utfallet av viktige EØS-saker for oss.

Til slutt vil jeg peke på at EU og EØS stiller vårt folkestyre overfor nye utfordringer. Allerede i dag gjør det seg gjeldende et demokratisk underskudd ved at EØS-saker på løpende bånd vedtas i Stortinget uten reell politisk behandling.

EØS-virkeligheten for mange norske politikere er at de regelmessig får seg forelagt en bunke med EØS-saker med en omfattende saksdokumentasjon. Denne er for det meste av teknisk og byråkratisk karakter, noe som gjør det uoverkommelig for de fleste å komme seg gjennom bunken.

Det er dermed gått en viss automatikk i behandlingen av EØS-saker. Resultatet er at en lang rekke direktiver blir innlemmet i norske lover og forskrifter uten noen politisk behandling. I enkelte tilfeller kan ansvarlige politikere på denne måten unnlate å ta ansvar for saker de støtter, men som de ikke ønsker å ta det politiske ansvaret for.

Venstre har i behandlingen av St.meld. nr. 23 for 2005-2006, Om gjennomføring av europapolitikken, vektlagt betydningen av tiltak som vil gjøre EØS-arbeidet mer åpent og tilgjengelig og som styrker muligheten for medinnflytelse. Dette gjelder ikke minst dem som ikke har store organisasjoner i ryggen, eller mye penger som de kan betale lobbyister med.

Alle som berøres av et nytt EØS-regelverk, bør i utgangspunktet ha anledning til å gjøre sine synspunkter gjeldende, også de med små økonomiske ressurser. Flest mulig bør delta i debatter om viktige EØS-saker. Saker av stor viktighet og prinsipiell betydning bør løftes opp og debatteres her i Stortinget.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [13:50:35]: Jeg vil takke for innleggene og debatten. Formatet må finne sin form, men jeg merker meg at flertallet av dem som holdt innlegg, synes at denne vinklingen var interessant.

Det er ikke slik at man automatisk savner den opphete EU-striden før 1994, men jeg må si at jeg savner salen fra før 1994. Når det var debatt om EU da, var det aldri tom sal. Det var full sal, det var ganske godt trykk i alle losjer, og man hadde demokratiet i full utøvelse her i Stortinget. Det er jo ikke annet å vente enn at det har endret seg.

Når det gjelder formatet på denne redegjørelsen, tok jeg det opp med EØS-utvalget i forrige uke for å luften en del tanker, og jeg følte at jeg fikk noen veiledende råd der. Det jeg tror vi må prøve å finne en form på – dette er noe som

(Utenriksminister Støre)

Presidentskapet og komiteen må gi oss innspill på – er om det skal være et sammenfall mellom det vi gjør i den komiteen, og det vi gjør her. For jeg oppfatter at det vi gjør i denne komiteen, er å ha ganske detaljerte gjennomganger av enkeltsaker og hvordan Norge vurderer dem, og får tilbakemeldinger. Jeg ser her i salen nå at det er omtrent de samme medlemmene som jeg møtte i komiteen i forrige uke. Det burde være interessant, tror jeg, å prøve å løfte debatten litt når vi først møter i åpen sal – og slik sett ikke bare snakker til hverandre, men også snakker til en bredere offentlighet – selv om, som representanten Høybråten sa, referatene fra møtene i den komiteen nå er offentlige. Jeg er fullt åpen for, og Regjeringen er søkende på, å finne form og innretning.

Så noen få kommenterer til interessante betraktninger fra partiene. Jeg mener representanten Bjørnstad er ved noe av poenget, som jeg også prøvde å få med, dilemmaet i Europa mellom behovet for overnasjonalitet for å løse problemer og problemet med å få forankring i demokratiet for de løsningene. Der er det helt åpenbart, som jeg også sa: Det er i medlemslandene, hos folk, at det ligger både brems og akselerasjon for hvordan samarbeidet kan utvikle seg. Forslaget fra kommisær Wahlstrøm om støtte til litt bredere stiftelser er interessant. Under et besøk i Tyskland ble jeg kjent med det Tyskland har som system, nemlig at de store partifaksjonene får støtte til omfattende stiftelser som de leder, Konrad-Adenauer-Stiftung, Ebert Stiftung osv., en ganske utførlig offentlig støtte til å holde de nettverkene ved like. Det er interessant på et europeisk nivå.

Til representanten Høglund vil jeg si et par ting som svar på hans spørsmål. Når det gjelder Schengen-visum, tok Norge klart til motmæle mot den nesten dobblingen av den prisen. Det er blitt dyrere på grunn av disse biometripassene, og man følger da den politikken at det skal være kostnaden med å få et pass som avgjør prisen for å få det. Vi håper det går i riktig retning.

Når det gjelder Kola, kan jeg ikke bruke mye tid på det nå annet enn å si at det er et internasjonalt partnerskap som må løse det veldig alvorlige problemet med uforsvarlig lagring av kjernefysisk brensel. Vi må holde framdrift i det partnerskapet, være utålmodige. Statsministeren vil selvfølgelig ta dette opp under sine samtaler både i Murmansk, Moskva og St. Petersburg. Det er britene som har ansvaret for selve transporten og lagringen av dette avfallet. Vi må holde dem motivert og inne. At et slikt kart ikke gjøres tilgjengelig for oss, er problematisk, og det må vi arbeide med hele veien. Men det er i hvert fall en forbedring at det nå kommer bedre kart, som russiske myndigheter også kan bruke når de tross alt må ta et hovedansvar for hvordan de rydder opp.

Ellers synes jeg det var opplyttende å høre Fremskrittspartiets positive vurdering av synet på et tyrkisk medlemskap. Jeg tror det er holdninger som det er viktig at Norge har. Det kan, som representanten Høglund sa, ikke forkles til landbruk eller migrasjon. Det er et stort sivilisasjonsspørsmål hvordan Europa her vil innrette seg.

Representanten Vallersnes ytret ønske om å få litt mer oversikt over dette med *démarcher*. Det kan være interes-

sant om vi kan systematisere det litt og komme tilbake til Stortinget på egnet måte for å dele informasjonen, for den kommer jo forløpende, og en kan ofte kanskje ha behov for å få en oppsummering.

Til representanten Jacobsen vil jeg bare knytte en bemerkning. Når han reflekterer rundt regionenes Europa og hans erfaringer fra Spania, er det noe av det samme med nordområdene som med den regionen, Barentssamarbeidet, som vi må forsøke å skrive inn i regionenes Europa og trekke ut – ikke minst å få tak i – ressurser.

Når det gjelder Laval/Vaxholm-saken, er det slik, som jeg omtalte i forrige uke i EØS-utvalget, at generaladvokaten i EU nå har gitt en klar uttalelse om rett til kollektiv arbeidskamp når formålet ikke er å prøve å vri handel, men å beskytte oppnådde rettigheter. Det er viktig, og spilleautomatdommen er viktig. Det er viktige eksempler på gjennomslag for verdier som vi er opptatt av.

Jeg merker meg representanten Høybråtens syn. Næringsministeren gav en omfattende presentasjon i forrige uke av status, som EØS-utvalget var tilfreds med. Jeg tror bare jeg vil si at når vi ikke har valgt å gi en redegjørelse, er det av respekt for at over 100 forskjellige høringsuttalelser har kommet inn. Det har kommet noen flere fra samme type aktør, men i hvert fall er det en 60–70 ulike. Vi bearbeider dem nå. I tillegg til det næringsministeren var inne på i forrige uke, kan representanten være trygg på at vi kommer bredt tilbake til den saken her i Stortinget på en inkluderende måte.

Til sist vil jeg si at det er klart at Norge som et demokrati, en innvevd stat i Europa, må ha ambisjoner for europapolitikken. Det mener jeg vi har gjennom stortingsmeldingen, komiteens innstilling, behandlingen her og de innlegg som er kommet til uttrykk. Men som utenriksminister vil jeg si at vi ikke skal ha noen illusjoner. Vi skal i hvert fall ikke drømme oss inn i en situasjon hvor det å ha ambisjoner i seg selv gir oss påvirkning i et fellesskap vi har valgt ikke å være medlem av.

Jeg har gjort mange positive erfaringer gjennom de 18 måneder jeg har hatt dette ansvaret, med at vi blir lyttet til, vi blir hørt, og vi får tilgang, men vi er ikke medlem. Vi har ikke stemmerett, og vi er altså egentlig, sånn sett, i beste fall nr. 28, selv om vi i mange sammenhenger kan komme høyere opp, fordi vi har interessante saker å bidra med. Men det er ikke annet å gjøre enn å stå tidlig opp og legge seg sent, og jobbe med dette. Jeg slutter meg til representanten Samuelsen syn om at vi får det meget arbeidsomt, men også spennende.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om viktige EU/EØS-saker vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomite-

ene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2006 (Innst. S. nr. 177 (2006-2007), jf. Dokument nr. 19 (2006-2007))

Anne Margrethe Larsen (V) [13:58:09] (ordfører for saken): EFTA-parlamentarikerkomiteens oppgave er å drøfte EFTA-samarbeidets og EØS-avtalens utvikling og andre europapolitiske emner. Den skal dessuten virke som et konsultativt organ overfor EFTAs ministerråd. I forbindelse med de to EFTA-ministermøtene i året avholdes et eget møte mellom parlamentarikerne og regjeringsmedlemmer fra EFTA-statene. Det avholdes også et eget møte mellom parlamentarikerne og EFTAs konsultative komite for arbeidslivets parter.

EØS-parlamentarikerkomiteen skal ved dialog og debatt bidra til en bedre forståelse mellom EU- og EFTA-statene. Komiteen kan gi uttrykk for sine synspunkter i form av rapporter eller resolusjoner. I hvert møte drøftes EØS-avtalens utvikling og oppfølging av tidligere vedtatte resolusjoner.

Jeg vil poengtere at det er viktig for Norge å bruke alle tilgjengelige arenaer for å utnytte mulighetene som EØS-avtalen gir. Den parlamentariske dimensjonen blir her stadig viktigere.

Jeg vil videre peke på Stortingets behandling av St.meld. nr. 23 for 2005-2006, Om gjennomføring av europapolitikken. Det tas her til orde for økt åpenhet for å fremme mer debatt om viktige EØS-saker i Norge. Dette gjelder også i forhold til vår parlamentariske kontakt inn mot EFTA, EØS og EU. Økt åpenhet på dette området kan bidra til mer debatt og engasjement om norsk europapolitikk.

Arbeidet som gjøres i den felles EØS-parlamentarikerkomite, er et viktig grunnlag for reell politisk dialog mellom folkevalgte i Norge og i EU. Vi har grunn til å være tilfreds med at arbeidet i EØS-parlamentarikerkomiteen i stadig sterkere grad fokuserer på aktuelle politiske spørsmål for de berørte land. Herunder kan eksempelvis nevnes nordområdepolitikken, der norsk nordområdesatsing er blitt profilert og satt i sammenheng med EUs politikk for den nordlige dimensjon.

Til slutt vil jeg poengtere at EU er i utvikling, og et viktig trekk er at Europaparlamentets innflytelse på utformingen av nytt EU- og EØS-regelverk øker. Parlamentet har en åpen beslutningsprosess som potensielt styrker Norges muligheter for innsikt og bidrag til utformingen av nye rettsakter. Dette er imidlertid avhengig av en mer offensiv og koordinert innsats fra Norges side. Jeg vil derfor understreke betydningen av å styrke Stortingets parlamentariske kontakt inn mot EU-systemet generelt, herunder især Europaparlamentet. Dette kan bidra til å sikre tidlig påvirkningsmuligheter og økt innsikt i saker som berører viktige norske interesser.

Svein Roald Hansen (A) [14:01:22]: Jeg synes det er naturlig å knytte noen merknader til årsrapporten, først og fremst til arbeidet i den felles EØS-parlamentarikerkomiteen. Denne komiteen er én av flere kontaktpunkter mellom Stortinget og Europaparlamentet. Betydningen

av denne kontakten øker etter hvert som Europaparlamentets innflytelse vokser, slik komiteen peker på i sin innstilling.

I den redegjørelsen vi nettopp hadde, pekte utenriksministeren på den bredere politiske utvikling som skjer mellom våre naboland innenfor EU-samarbeidet. Europaparlamentet spiller en stadig mer aktiv rolle også på dette området. En sterkere kontakt med Europaparlamentet er viktig i forhold til enkeltsaker som vil gjelde i det indre marked eller Schengen-samarbeidet, men også viktig for vår evne til å koble oss på denne bredere politiske utviklingen i EU-samarbeidet. Dette blir den tredje stolpen i våre anstrengelser for å bote på det et fullverdig medlemskap ville gitt oss av muligheter.

Betydningen av styrket kontakt med Europaparlamentet ble også framhevet i innstillingen til St.meld. nr. 23 for 2005-2006 Om gjennomføringen av europapolitikken. Det må skje på flere måter, også ved at andre komiteer enn EØS-parlamentarikerkomiteen og utenrikskomiteen knytter kontakter med kollegene i Brussel.

Jeg regner med at arbeidet med å følge opp de tiltak som det var tverrpolitisk enighet om under behandlingen av europameldingen, er godt i gang. Det gjelder styrkingen av Stortingets kapasitet til å arbeide med EU- og EØS-saker, partigruppenes kapasitet til å arbeide med dette og det å sende en fast, årlig, skal vi kalle det opplæringsdelegasjon av representanter i to eller tre uker til Brussel for å gjøre seg mer kjent med det omfattende samarbeidet vi har med EU, slik vi lenge har gjort når det gjelder FN, i New York.

I EØS-parlamentarikerkomiteen får vi mulighet til å følge utviklingen i EØS-samarbeidet, noe som er vår hovedoppgave. Men vi arbeider også med store og viktige saker, som Grønnboka om EUs maritime politikk og Grønnboka om energi. I møtet i Norge i fjor satte vi nordområdene på dagsordenen – et tema som førte til en deltakelse fra Europaparlamentets side som var gledelig bred. Men det kan ikke stikkes under stol at interessen for EØS-parlamentarikerkomiteen blant Europaparlamentets medlemmer, er høyst varierende.

Delegasjonens leder, Diana Wallis fra Storbritannia, har gjennom mange år lagt ned et stort og engasjert arbeid i denne komiteen. Men selv hennes engasjement har dessverre ikke maktet å vekke tilsvarende interesse hos hennes kolleger.

Det er tegn på to ting: Det ene er det gledelige, at EØS-avtalen fungerer godt – og ting som fungerer, får sjelden stor oppmerksomhet. Det andre, og mer bekymringsfulle, er at Europaparlamentets dagsorden er fylt med mange og viktige saker som opptar de 27 landene i EU-samarbeidet. Da blir det vanskeligere å få oppmerksomhet for et land som selv har valgt å stå utenfor det normale og løpende arbeidet i dette parlamentet.

Men det understreker bare behovet for at vi legger oss i selen, eller for å bruke utenriksministerens ord, står opp tidligere og legger oss senere, for å styrke kontakten mellom Stortinget og Europaparlamentet, og sørger for at de kontaktpunktene vi har og greier å skape, samordnes best mulig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 3277)

S a k n r . 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Den arabiske republikken Egypt og en bilateral landbruksavtale mellom Egypt og Norge, begge av 27. januar 2007 (Innst. S. nr. 234 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 62 (2006-2007))

Morten Høglund (FrP) [14:05:34] (ordfører for saken): Det er en glede, nok en gang, å kunne legge frem en enstemmig innstilling fra utenrikskomiteen om ratifikasjon av en frihandelsavtale – denne gang med Egypt. Den generelle konklusjon jeg vil trekke av denne innstillingen, er at frihandelsavtaler har bred støtte på Stortinget og i det politiske landskapet i Norge.

Det man også erfaringsmessig har sett, jeg skal ikke dvele lenge ved det, er at ved å få slike frihandelsavtaler på plass bidrar man til en merhandel mellom EFTA-statene og den stat vi får på plass avtale med – i dette tilfellet håper vi på noe tilsvarende med Egypt.

En kan si mye om avtalens innhold – jeg skal ikke gå inn på det – men jeg bare konstaterer at avtalen danner et godt grunnlag for og har et utviklingspotensial til å bli bredere og inkludere andre temaer.

EFTAs ministermøte senere denne måneden i Vaduz i Liechtenstein skal drøfte videre perspektiver for frihandelsavtaler fremover. Det er mange interessante land, så vidt jeg vet, som nå ligger på arbeidslisten til EFTA – til Norge, til Sveits, til Island og til Liechtenstein. Jeg har noen ganger vært forbauset over at vi ikke har nok trykk på dette, men jeg erkjenner at det er en balanse. WTO-forhandlingene har hovedprioritet i Norge. Det tror jeg alle står bak, men at vi også utnytter det vinduet som til ulike tider er der for frihandelsavtaler, er viktig, og at vi søker å få slike på plass med de viktigste handelspartnerne våre.

Jeg er glad for at Regjeringen har signalisert at dette nå er viktig. En utfordring her er jo at ansvaret for frihandelsavtaler ligger under Nærings- og handelsdepartementet. Derfor vil jeg oppfordre utenriksministeren – og Utenriksdepartementet – til gi Nærings- og handelsdepartementet den nødvendige politiske «backing», slik at man der får de nødvendige armslag og ressurser for å kunne drive prosessene, for det er krevende prosesser.

Når det gjelder noen av de landene man nå ser på, f.eks. India og Kina, vil det der være tunge utfordrende oppgaver som nok vil kreve store ressurser, men som kan gi veldig interessante resultater for norsk næringsliv i en fase hvor vi dessverre registrerer at Doha-rundens mulighet for å lykkes, i hvert fall i et kortsiktig perspektiv, ikke er videre god.

Svein Roald Hansen (A) [14:08:46]: Den andre delen av EFTA-parlamentarikerkomiteens arbeid er jo nettopp å følge opp EFTA og frihandelsavtaler – så noen ord i den forbindelse. Denne frihandelsavtalen med Egypt er

den 15. frihandelsavtalen EFTA har slutført. Den neste som formodentlig kommer til godkjenning her i salen, er avtalen med Den sørafrikanske tollunionen – Sør-Afrika, Botswana, Lesotho, Namibia og Swaziland. Som Morten Høglund nevnte, er det bred enighet om frihandelsavtaler her i Stortinget, og derfor er det også veldig sjelden diskusjon om dette temaet i salen. Det får liten oppmerksomhet, og det er for så vidt gledelig.

Arbeidet med å bygge ut våre frihandelsavtaler er et arbeid for å sikre norsk verdiskaping lettere adgang til nye markeder. Det er med på å trygge norske arbeidsplasser og bidrar til å oppfylle viktige politiske målsettinger om arbeid til alle og bygge et trygt fundament for vår velferd.

Et viktig prinsipp i EFTAs handelspolitikk har vært å søke parallellitet med EU. Det er en høy aktivitet mange steder for å undersøke interessen for nye frihandelsavtaler fra EFTAs side. I EFTAs parlamentarikerkomite har det i den forbindelse vært pekt på viktigheten av at EFTA har tilstrekkelig kapasitet til å følge opp de etter hvert mange kontaktene som er tatt, og hvor det er interesse i landene for en frihandelsavtale med EFTA, eller i hvert fall undersøke mulighetene for det.

Det har f.eks. lenge vært forhandlet med Canada, hvor det er håp om at et resultat ikke er så langt unna. Det er kontakter med land i Sør-Amerika og store, viktige land i Asia. Overfor noen land, som Kina og Japan, har enkelte av EFTAs medlemsland undersøkt interessen for en tosidig frihandelsavtale, som muligens kan bane veien for en EFTA-avtale.

Vi har kanskje lett for undervurdere EFTAs størrelse som handelspartner, fordi det er blitt få medlemmer igjen i denne organisasjonen. Men om vi bare er fire land, representerer disse fire, som er blant verdens mest velstående, en betydelig økonomi og er en viktig handelspartner for mange, både i og utenfor Europa.

Som også saksordføreren pekte på, er arbeidet gjennom EFTA for å inngå flere frihandelsavtaler ikke et arbeid som er i motsetning til vårt arbeid for en ny WTO-avtale. Frihandelsavtalen er et supplement, og det er trolig en stund til vi har utviklet et handelsregime innenfor rammen av WTO som helt overflødiggjør frihandelsavtaler.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [14:11:19]: Dette er ikke for å ta til motmæle, tvert imot, det er bare for å understreke at Regjeringen legger vekt på det som både saksordføreren og andre talere her la vekt på, nemlig frihandelsavtaler.

Det kompliserende elementet er jo at vi ønsker en global WTO-avtale. Jeg vil igjen si i denne sal at vær beredt på at det kan komme veldig fort hvis det nå blir akselerasjon inn mot slutten av denne måneden. Vi kan ikke straffe manglende framdrift ved å si at Norge ikke er for frihandelsavtaler. Vi må være med på den samme utviklingen, og vi må strategisk velge ut de områdene hvor vi kan bruke det virkemiddelet. Det gjør vi, noe dette er en illusjon på. Jeg hadde bl.a. anledning til å snakke om denne avtalen med den egyptiske utenriksministeren da jeg møtte ham tidlig i april.

Så er det jo slik, som representanten Svein Roald Hansen sier, at det blir liten oppmerksomhet om disse avtalene. Det kan man kanskje forstå ut fra deres teknikalitet, men dette er veldig viktige avtaler for å knytte bånd med andre land. Hvis vi skriver oss inn i alle analysene om at handel er noe av det viktigste for å få til utvikling, ser vi at disse avtalene er viktige både for demokratiutvikling, handel og velferdsutvikling, som man her var inne på.

Jeg tror man ikke skal undervurdere hvor attraktive vi er som partnere i slike avtaler. Jeg skal bare minne om et tall som jeg hørte her for ikke lenge siden, at Norges kjøpekraft tilsvarer 11 millioner italieneres. Da får man et bilde på at det å få slike avtaler med oss, også er interessant. Det er alltid gjensidig avhengighet i de avtalene. Så det vier vi stor oppmerksomhet. Det er en arbeidsdeling mellom Utenriksdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet her, men jeg kan forsikre representanten Høglund om at det vil bli satt nok ressurser inn på å gjennomføre de store forhandlingene som nå kommer, med den kvalitet vi ønsker.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 3. (Votering, se side 3277)

S a k n r . 4

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den Interparlamentariske Union for 2006 (Innst. S. nr. 173 (2006-2007), jf. Dokument nr. 14 (2006-2007))

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [14:13:43] (ordfører for saken): Også i denne saken legger komiteen fram en enstemmig innstilling.

Den Interparlamentariske Union har gjennom sitt arbeid ønsket å knytte seg nærmere til FN. Det kan være med på gi større legitimitet til FN. Vi var innoen de samme tankene i fjor da vi diskuterte tilbakemeldinger fra IPU. Det som er interessant å se, er at den nyvalgte presidenten har skissert et reformarbeid hvor dette blir en del av vurderingen, og at man i FN har tatt inn over seg at dette er en mulighet som man skal se videre på.

I de to sesjonene som har vært holdt, høst- og vårsesjonen, konstaterer vi at det har vært stor allsidighet i debattgrunnlaget. Det har vært diskutert demokrati og bistandsutvikling, gjenoppretting og oppbygging av Libanon etter krigen, kritikk mot Nord-Korea for atomprøvesprengninger. Norge har framsatt et forslag om gjeldssletting i tillegg til normal bistand – uten at dette har ført fram – og et ønske om et styrket Interpol-samarbeid.

Det skal bli interessant – under henvisning til innledningen – å se hva som skjer med IPU i de nærmeste årene, og utviklingen videre.

Med disse kommentarene legger jeg fram komiteens enstemmige innstilling.

Finn Martin Vallersnes (H) [14:15:52]: Jeg har hatt gleden av å følge IPU-delegasjonens arbeid de siste seks årene og har ledet delegasjonen de siste to årene. Jeg har

for så vidt ingen direkte kommentarer til saksordføreren redegjørelse av den enstemmige innstillingen, men jeg føler det riktig å komme med noen tilleggs kommentarer og opplysninger.

Det reformarbeidet som saksordføreren refererte til, og som også så vidt var omtalt i forrige årsrapport, er under rask utvikling og stiller litt nye krav til oss. Det kan være greit og riktig å informere Stortinget om hvordan dette arbeidet endrer seg.

IPU er fra 1889, en gammel organisasjon. Slike gamle organisasjoner kan jo forvitte. Store organisasjoner, med mange medlemsland og store delegasjoner, kan lett utvikle seg til forsamlinger med store ord og fyldige resolusjoner som ingen husker. Slik jeg forstår noen av mine forgjengere i Stortinget, var det en del som fryktet at dette var en utvikling som etter hvert også ville prege IPU. Da er det riktig å peke på at man gjennom de siste årene har tatt tak i en reform av IPUs egen organisasjon og arbeidsmåte, og også, som representanten Samuelsen refererte til, forholdet til FN.

Når det gjelder IPUs egen arbeidsmåte, preges den stadig mer av en temarettet agenda der man forsøker å fokusere på konkrete temaer. Det preger arbeidet i komiteene ved at man har et økende antall spesialarrangementer og seminarer og økende bruk av paneldebatter med inviterte størrelser som har mer innsikt i temaene. Det har ført til et økende krav om at delegasjonene fra de forskjellige landene må trekke på kollegaer fra eget parlament som gjennom sitt daglige arbeid har spesiell innsikt i de temaene som reises i IPU. Jeg nevner dette fordi det kan få konsekvenser for den fremtidige sammensetningen av våre delegasjoner, i retning av at vi må kunne være mer fleksible i forhold til hvem som skal være med. Kanskje skulle man ha en liten kjerne som skal utgjøre kontinuiteten, og så være mer fleksible i forhold til hvem man trekker inn, etter hvilket tema man har. Dette krever litt mer fleksibilitet av oss også.

Når det gjelder det andre reformarbeidet, forholdet til FN, springer det ut av FN-reformen, som i sin tid også tok opp til debatt behovet for å involvere den parlamentariske dimensjonen i FNs arbeid. Det var litt delte meninger om dette, også fra norsk side. To hensyn talte med den gangen. Det ene var at FN fikk økt legitimitet ved å trekke på parlamentene. Det kan man jo diskutere opp og ned. Det er vel slik at parlamentene i de landene der de som styrer kanskje har svakest legitimitet i forhold til befolkningen, heller ikke har så mye å tilføre når det gjelder demokratisk legitimitet. Det var noe av beveggrunnen.

Det andre hensynet var at man ønsket at parlamentene i større grad skulle involveres i FNs arbeid, slik at man kunne følge opp hjemme, nasjonalt, det man var blitt enige om å sette på dagsordenen i FN – og for den saks skyld også å være med og sette trykk på hvordan man i hvert enkelt land aktiviserte seg for å få gjennomslag for selve FN-reformen.

Det ble først diskutert å opprette et eget parlamentarikerforum under FN. Det har man i hvert fall foreløpig forlatt og gått inn i et samarbeid med IPU, et samarbeid som er i rask utvikling. Det preger IPUs arbeid i den forstand at de temaene som er oppe i FN til enhver tid, hyppigere

og raskere også kommer på IPU's agenda. IPU og FN står i økende grad som arrangører av felles arrangementer.

En resolusjon fra siste generalforsamling i FN uttrykte eksplisitt at man ønsket å utvikle samarbeidet med IPU, som et parlamentarikerforum. Det har man grepet tak i, og man kommer til høsten til å arrangere et eget forum i forbindelse med IPU's høstmøte i Genève, der representanter fra alle deltakerlandene spesielt kommer til å ha FN-saker på agendaen. For å tilrettelegge for dette har man også bestemt seg for å opprette en såkalt kjernegruppe, et rådgivende utvalg med en representant fra hver verdensdel, som fortløpende skal overvåke aktiviteten i FN nøye, være helt innforstått med hva som skjer i FN, slik at det kan bringe inn konkrete temaer til IPU fra FN, for å gjøre det mer fokusert og mer operativt. Det blir en fra hver verdensdel i den kjernegruppen. Det er avklart at fra den vestlige siden er det Norge som kommer til å fylle den posisjonen. Den norske delegasjonen kommer nok til å aktivisere seg sterkt i dette arbeidet. Vi håper at vi fra parlamentarisk side kan bidra til å få gjennomført denne reformen, i hvert fall bidra til å sette mer trykk på for å få FN-reformen gjennomført.

Vi får komme tilbake til dette siden når det gjelder hva dette vil si for sammensetning av delegasjonene i fremtiden, men det er ganske åpenbart allerede at det vil trenge flere folk for å bemanne flere oppgaver samtidig under noen av disse møtene. Vi kan også imøtese at vi kommer til å få økende behov for å trekke med oss folk fra ulike komiteer inn i arbeidet, men det tar vi opp særskilt med administrasjonen i Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se nedenfor)

T h o r b j ø r n J a g l a n d gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 2–4.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 19 (2006-2007) – om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Den arabiske republikken

Egypt og en bilateral landbruksavtale mellom Egypt og Norge, begge av 27. januar 2007.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 14 (2006-2007) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den Interparlamentariske Union for 2006 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 5

Referat

1. (252) Trygdeoppgjøret 2007 (St.prp. nr. 83 (2006-2007))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (253) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Arne Sortevik, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen om Kyoto-tiltak med vekt på kostnadseffektivitet og nytte for miljøet (Dokument nr. 8:97 (2006-2007))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (254) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Sonja Irene Sjøli og Svein Flåtten om utredning og innføring av Internettbasert tjenesteportal til bruk ved kjøp av plasser i barneverntiltak (Dokument nr. 8:98 (2006-2007))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
4. (255) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 160/2006 av 8. desember 2006 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovfestet revisjon av årsregnskaper og konsernregnskaper m.v. (St.prp. nr. 81 (2006-2007))
Enst.: Sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (256) Endringer i statsbudsjettet for 2007 som følge av takstoppgjera for legar, psykologar og fysioterapeutar (St.prp. nr. 80 (2006-2007))
6. (257) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Harald T. Nesvik, Ketil Solvik-Olsen, Vigdis Giltun og Jan-Henrik Fredriksen om krav til vandelsattest for personer som jobber innenfor pleie- og omsorgstjenestene (Dokument nr. 8:99 (2006-2007))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes helse- og omsorgskomiteen.

7. (258) Halden fengsel (St.prp. nr. 84 (2006-2007))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (259) Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2007 mv. (St.prp. nr. 82 (2006-2007))
9. (260) Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion (St.meld. nr. 31 (2006-2007))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
10. (261) Riksrevisjonens undersøkelse av Forvaltningen av Svalbard (Dokument nr. 3:8 (2006-2007))
11. (262) Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarsdepartementets forvaltningspraksis og sporbarheten i de faglige tilrådninger som gis (Dokument nr. 3:9 (2006-2007))
12. (263) Riksrevisjonens undersøkelse av skatteopprekvernes innkreving og stedlige arbeidsgiverkontroll – oppfølging av Dokument nr. 3:12 (1999-2000) og Dokument nr. 3:5 (2001-2002) (Dokument nr. 3:10 (2006-2007))
Enst.: Nr. 10–12 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Møtet hevet kl. 14.32.
